

Fremmedspråk i krise.

En utredning om europeiske fremmedspråk i høyere utdanning

Institutt for litteratur, områdestudier og europeiske språk

UiO, 8. juni 2023

Illustrasjonsbilde: Unsplash, Andrew Butler

UNIVERSITETET
I OSLO

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse	2
Forord.....	3
Sammendrag	4
Komiteens arbeid	5
1. Kartlegging av situasjonen for fremmedspråkene ved ILOS	6
1.1 Fremmedspråkstudentene ved ILOS.....	6
1.1.1 Programtilknytning	6
1.1.2 Bachelor i europeiske språk	7
1.1.3 Årsenheter	9
1.1.4 Motivasjon	10
1.1.5 Forkunnskaper	11
2. Europeiske fremmedspråkfag ved andre universiteter og høyskoler i Norge	12
2.1 Bachelorgrader, årsenheter og lektorprogrammet	12
2.2 Språkstudier som etter- og videreutdanning.....	12
3. Fremmedspråk i skolen	13
3.1 Barneskolen	13
3.2 Ungdomsskolen.....	13
3.3 Videregående skole.....	14
4. Fremmedspråkene i norske offentlige dokumenter	15
5. Fremmedspråkstrategier i utvalgte naboland	17
5.1 Danmark.....	17
5.2 Sverige.....	17
5.3 Storbritannia	17
6. Fremmedspråk i privat og offentlig sektor i Norge.....	18
6.1 Bruk av fremmedspråk i næringslivet og statsforvaltningen	18
6.2 Behovet for fremmedspråk i stillingsutlysninger	18
6.3 Språkfag i kombinasjon med andre fag	19
7. Hovedfunn.....	20
8. Veien videre	21
1. Internt arbeid	21
2. Eksternt påvirkningsarbeid	22
3. Tiltak rettet mot arbeidslivet	22
9. Referanseliste.....	23
10. Vedleggsliste	25

Forord

Søkermassen til bachelorgraden i europeiske språk ved Universitet i Oslo har blitt halvert i løpet av de siste ti årene. I samfunnet snakkes det lite om behovet for fremmedspråk, og dersom trenden ikke snus risikerer samfunnets samlede kompetanse på andre språk enn norsk og engelsk å reduseres. Dette vil ha store konsekvenser for norsk skole, norsk næringsliv og Norges innflytelse internasjonalt. Man kan spørre seg om fremmedspråkutdanningene ved Universitet i Oslo og landet som helhet er i krise.

Institutt for litteratur, områdestudier og europeiske språk (heretter ILOS) er Norges største institutt for fremmedspråk. I tillegg til å tilby egne grader, leverer instituttet emner som inngår i lektorutdanningen ved UiO. ILOS spiller en nøkkelrolle når det gjelder å sikre både skoleverket og det norske samfunnets behov for fremmedspråkkompetanse. Instituttet har derfor satt ned en komité for å jobbe med en utredning om europeiske fremmedspråks situasjon nasjonalt og internasjonalt.

Komitéen er bredt sammensatt og har fått i oppdrag å kartlegge utviklingen for fremmedspråkene de senere årene og situasjonen i dag. Ifølge mandatet skal komiteen skissere mål for hvor ILOS bør være om ti år og komme med forslag til ulike virkemidler for å komme dit. Med utgangspunkt i rapporten skal instituttstyret vedta en handlingsplan for fremmedspråkene.

Rapporten beskriver situasjonen for europeiske fremmedspråk med et særlig fokus på forholdene ved ILOS. Den tar også med seg perspektiver fra samfunnet for øvrig. Den behandler relevansen av våre studier både for studenter og for arbeidslivet. I rapporten kommer komitéen med anbefalinger om tiltak og strategiske veivalg som det vil være behov for å utrede ytterligere.

Oslo, 8. juni 2023

Hans Petter Helland

Alexandra Anna Spalek

Trond Gunnar Nordenstam

Christian Janns

Tale Sanner

Tone Hagerup

Cecilia Kosanetzky Ingulstad

Ragnhild Norheim Førland

Sammendrag

Denne rapporten tar for seg de europeiske fremmedspråkenes stilling i det norske utdanningsystem og arbeidsliv, sett fra ILOS sin posisjon i systemet. Første delen av rapporten viser en oversikt over studentmassen ved ILOS og tallene for søkere, gjennomføring og frafall ved instituttet. Det er en tydelig tendens til lav gjennomføring på gradsnivå, men høy gjennomføring på emnenivå. En kartlegging av studentgruppen ved ILOS viser en motivert studentgruppe, men med en lav grad av gjennomføring. Spørsmålet stilles om det er en sammenheng mellom forkunnskaper og frafall, men undersøkelsene som er gjort så langt gir ikke tilstrekkelig svar på dette.

Studier i fremmedspråk finnes ved en rekke andre universiteter og høyskoler i landet, og ILOS har mange «konkurrenter» som kjemper om de samme studentene. Flere studiesteder har rettet seg særlig inn mot lærerutdanning og videreutdanning av lærere i skolen, og noen studiesteder tilbyr fremmedspråk som en integrert del av en grad. I skolen ser man i 2022 den laveste søkningen til fordypning i fremmedspråk siden 2013. Det er få skoler som tilbyr fordypningsfaget på nivå III og dette kan ha en påvirkning på søkertallene til språkstudier i høyere utdanning. Til tross for at man vet at språkkompetanse tar lang tid å tilegne seg, har alle forsøk med tidligere start for språklæring i norsk skole strandet.

Når man ser på fremmedspråkenes posisjon i norske offentlige dokumenter vises en dobbel kommunikasjon, der man på den ene siden løfter fram behovet for kunnskap om fremmedspråk som sentralt for internasjonalt samarbeid og god samhandling i Europa, mens man på den andre siden i dokumenter som omhandler skoleverket ønsker å senke antallet timer brukt på undervisning i fremmedspråk. Det fremstår som at ulike deler av norsk offentlig sektor har ulike oppfatninger av fremmedspråkenes relevans. Utenfor Norge har man sett sviktende søkertall til fremmedspråkstudier både i Danmark, Sverige og Storbritannia. I disse landene har imidlertid myndighetene eller sentrale aktører i utdanningssektoren selv tatt et grep for å forsøke å endre på situasjonen.

I arbeidslivsundersøkelser som er gjort ser man at det er stort behov for arbeidstakere med god språkkompetanse i både offentlig og privat sektor. Det ligger et paradoks her i at arbeidsgivere ikke utlyser stillinger der språkkompetanse er et krav, fordi deres erfaringer tilsier at kandidatene da uteblir. Behovet ligger ofte i en dobbelkompetanse og språkkompetansen blir nedprioritert til fordel for annen nødvendig kompetanse. I noen tilfeller rekrutterer man morsmålsbrukere i europeiske språk for å dekke nødvendige behov. Denne mangelen på språkkompetanse i både næringsliv- og byråkrati har et potensiale til å påvirke økonomien og norsk innflytelse internasjonalt i negativ retning. En bedre kartlegging på dette området vil være interessant.

Siste del av rapporten inneholder forslag til tiltak for ILOS, for å øke rekrutteringen til og gjennomføringen av språkstudier ved instituttet for de neste 10 årene. Forslagene baserer seg i hovedsak på funnene i denne rapporten, samtidig som de tar hensyn til overordnede utviklingsprosesser som foregår på Det humanistiske fakultetet, UiO, i samme periode.

Komiteens arbeid

Komiteen er bredt sammensatt, med utdanningsleder, tre vitenskapelig ansatte, to administrativt ansatte, en student, i tillegg til HF's skolesatsningsleder.

Utdanningsleder, førsteamanuensis i spansk og leder i komiteen	Alexandra Anna Spalek
Professor i fransk	Hans Petter Helland
Dosent i russisk	Trond Gunnar Nordenstam
Professor i tysk	Christian Janss
Skolesatsningsleder	Tone Hagerup
Student	Tale Sanner
Studieadministrasjon	Cecilia Kosanetzky Ingulstad
Administrativ støtte for komiteen	Ragnhild Norheim Førland

Første møte ble avholdt 29. november 2022. Det ble orientert om hensikten med utredningen og diskutert hvordan komiteen skal jobbe. Alle fikk anledning til å komme med innspill og tanker om mandatet og det videre arbeidet. Dato for neste møte ble satt til 10. januar 2023. Frem til dette møtet ble det jobbet med å svare på oppgavene i mandatet: «Kartlegge situasjonen for fremmedspråkene ILOS tilbyr». Det ble bestemt at komiteen jobber i grupper som tar for seg ulike temaer knyttet til utredningen. Arbeidet ble fordelt på tre arbeidsgrupper som selv har bestemt sine arbeidsmåter og møteagendaer. De tre arbeidsgruppene jobbet med følgende temaer: *1. Hvem er ILOS-studentene, 2. Utdanningstilbud og situasjon for europeiske fremmedspråk nasjonalt og internasjonalt og 3. De europeiske fremmedspråkenes arbeidslivsrelevans i Norge.*

Mellom november 2022 og mai 2023 har det har blitt avholdt 8 fellesmøter hvor innsikt fra arbeidet som ble utført i de ulike arbeidsgruppene ble delt og diskutert med hele komiteen. Ett fellesmøte hadde som formål å diskutere og bli enige om konkrete anbefalinger til mulige strategiske tiltak. Det ble skrevet referat fra alle fellesmøtene.

1. Kartlegging av situasjonen for fremmedspråkene ved ILOS

Dette kapittelet kartlegger situasjonen for fremmedspråkene ved ILOS i dag. Først tar vi for oss ILOS når det gjelder søkertall, gjennomføring, studentenes motivasjon og forkunnskaper. Deretter kartlegger vi hvilke institusjoner innen høyere utdanning som tilbyr studier innen europeiske fremmedspråk. Vi behandler også kort situasjonen for fremmedspråkene i skolen. Til slutt ser vi på relevante offentlige dokumenter fra Norge, noen naboland og EU.

1.1 Fremmedspråkstudentene ved ILOS

I det følgende avsnittet redegjør vi for søkertall, gjennomføring og frafall både på bachelorprogrammet i europeiske språk og årsenhetene i fremmedspråkene. Vi behandler ikke engelsk fordi dette ikke regnes som et fremmedspråk i Norge, og heller ikke polsk, tsjekkisk, bosnisk/kroatisk/serbisk da opptaket til denne studieretningen er stoppet.

1.1.1 Programtilknytning

Fremmedspråkstudentene ved ILOS kan ha ulik tilknytning til instituttet:

1. Bachelorprogrammet i europeiske språk med seks ulike studieretninger innen fremmedspråk: fransk, italiensk, polsk, tsjekkisk, bosnisk/kroatisk/serbisk¹, russisk, spansk og tysk.
2. Årsenhetene i fransk, italiensk, spansk og tysk.
3. Lektorprogrammet med fremmedspråk som fag 1 (80 studiepoeng) eller 2 (60 studiepoeng) i fransk, spansk eller tysk.
4. 40-grupper i følgende språk: bosnisk/kroatisk/serbisk, fransk, italiensk, nederlandsk, polsk, portugisisk, russisk, spansk og tysk.

I tillegg har vi enkeltemnestudenter, men denne studentgruppen er ikke relevant for denne undersøkelsen.

Per 14. mars 2023 var det til sammen 516 aktive studenter på emnene i europeiske fremmedspråk med følgende programtilknytning:

Bachelor i europeiske språk	
Studieretning	Aktive studenter
SPANSK	27
TYSK	18
FRANSK	39
ITALIENSK	20
RUSSISK	41
Totalt:	145

Årsenheter	
Studieretning	Aktive studenter
SPANSK	16
TYSK	13
FRANSK	22
ITALIENSK	13
Totalt:	64

¹ Polsk, tsjekkisk, bosnisk/kroatisk og serbisk tilbys som én studieretning.

Lektorprogrammet	
Studieretning	Aktive studenter
80-tysk	28
80-spansk	31
80-fransk	14
60-tysk	25
60-spansk	28
60-fransk	14
Totalt:	140

40-grupper	
Studieretning	Aktive studenter
Bosnisk/kroatisk/serbisk (40BKS)	4
Fransk (40FRA2)	46
Italiensk språk og kultur (40ITASKUL2)	29
Nederlandsk (40NEDS)	11
Polsk (40POLSK1)	2
Portugisisk (40POR)	4
Russisk (40RUSS2)	28
Spansk (40SPA)	21
Tysk (40TYSK)	22
Totalt:	167

40-gruppene ved ILOS kan også velges av studenter som ikke tilhører instituttet. De fleste studentene som tar 40-gruppe i fremmedspråk, tilhører språkteknologiprogrammet (43 studenter) etterfulgt av studenter som tar bachelor i europeiske språk (38 studenter) og statsvitenskap (26 studenter)².

1.1.2 Bachelor i europeiske språk

Det har vært et betydelig fall i antall søkere til bachelorprogrammet i europeiske språk i løpet av de siste ti årene. I 2013 var det 165 førstevalgsøkere til studieretningene i fransk, italiensk, spansk og tysk, mens tilsvarende tall i 2023 var 101. Dette tilsvarer et fall på 40-60 %, selv om tallene varierer noe fra kull til kull.³ For tysk fremstår utviklingen som dramatisk ved at de absolutte søkertallene begynner å bli kritisk lave. I 2013 var det 24 førstevalgsøkere til bachelor, mens det i 2023 var 11. Russisk skiller seg ut med relativt stabil førstevalgsøkning. I 2013 var det 60 søkere, mens det i 2023 var 58 søkere.

Gjennomføringsraten på fremmedspråkene er lavere enn gjennomsnittet ved HF. Det er 22 % som gjennomfører på normert tid. Gjennomføringsraten øker til 28 % hvis vi inkluderer studentene som ikke følger normert progresjon.

Bachelor i europeiske språk, studieretning	Aktive studenter	Grader per kull	Gjennomføring 2013-2019 totalt (normert ferdig 2022)
TYSK	97	19	20 %
FRANSK	214	66	31 %
SPANSK	205	54	26 %
ITALIENSK	105	31	30 %
RUSSISK	230	75	33 %

Figur 1. Tabellen viser samlet antall grader og prosentvis gjennomføring totalt i perioden.

² For flere detaljer se vedlegg 1: «40-grupper i fremmedspråk».

³ Tallene er hentet fra UiOs statistikk- og rapportverktøy Tableau. Rapport «Flere startår» med tall for startende studenter per år siden 2013.

Gjennomføringsraten har ikke endret seg vesentlig de siste ti årene. Når det samlede antallet avlagte grader ved ILOS likevel synker, skyldes dette hovedsakelig reduksjonen i antallet studenter. Gjennomføringsraten er alarmerende dårlig på tysk, mens den på russisk er relativt stabil.

	2018	2019	2020	2021	2022	Sum per studieretning
ENGELSK	32	32	42	30	48	184
KINESISK	26	14	28	26	16	110
JAPANSK	26	14	17	27	19	103
ARABISK	13	18	31	18	18	98
NORDISK	15	16	27	21	15	94
RUSSISK	12	11	13	11	9	56
SPANSK	6	15	9	10	6	46
FRANSK	13	10	10	6	3	42
TYSK	3	4	2	2	1	12
Sum per år	157	145	195	179	142	818

Figur 2. Tabellen viser samlet antall grader gjennomføring totalt i perioden.

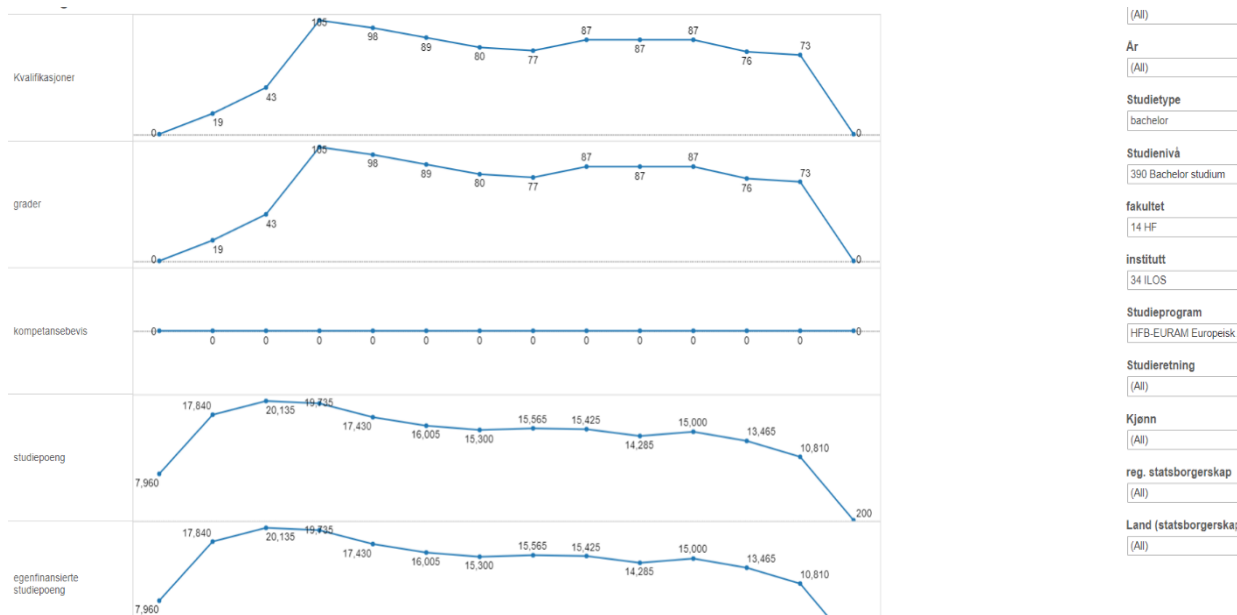
Det er tydelige forskjeller i gjennomføring på grads- og emnenivå for fremmedspråkene på bachelorprogrammet. Dessuten kan frafall regnes på flere måter: På emnenivå kan man se på forholdet mellom antall studenter som er oppmeldt til emnet og antall studenter som består eksamen. Dette frafallet ligger på mellom 30-60 %. Denne prosenten gir imidlertid et feilaktig bilde av den reelle frafallsprosenten.⁴ Man får et mer korrekt bilde dersom man ser på forholdet mellom antall studenter som kvalifiserer seg til eksamen og de som faktisk møter. Denne prosenten er svært lav.

Når det kommer til frafall på gradsnivå, ser man at studentene faller fra i løpet av eller etter første studieår. Dette er en gjennomgående trend ved høyere utdanning. Imidlertid skjer frafallet på gradene i fransk, italiensk, spansk og tysk i større grad allerede etter ett semester. Rundt 30 % av studentene faller fra mellom første og andre semester. I løpet av tredje semester har halvparten av studentene sluttet på programmet. Det er lite frafall etter fjerde semester. Frafallskurven for russisk er flatere, og i tredje semester er fortsatt 60-70 % av studentene aktive på programmet. I flere kull er et flertall av studentene fortsatt aktive på studiet i 5. og 6. semester.

Studiepoengproduksjonen på bachelorprogrammet i europeiske språk har minsket betydelig i løpet av de siste ti årene. I 2012 lå den 20135 studiepoeng, mens det tilsvarende tallet i 2021 var 13465.⁵ Fallet i studiepoengproduksjonen skyldes i hovedsak færre søkere til programmer og emner og stort frafall på studieretningene innen fremmedspråk.

⁴ Denne prosenten avhenger blant annet av at man «overbooker» ved emneopptaket, antallet enkelelmestudenter og andre faktorer. Det er for eksempel mange oppmeldte studenter som aldri møter til undervisningen.

⁵ Nedgangen skyldes ikke studieretningen engelsk. Til tross for at engelsk er størst og dermed har størst innvirkning på programmets samlede studiepoengproduksjon, har studiepoengproduksjonen på engelsk totalt sett økt i samme periode, fra 4250 til 5310.

Figur 3. Grafen viser antall avlagte studiepoeng i perioden mellom 2012 til 2021.

1.1.3 Årsenheter

Det er høyere søkertall til årsenhetene i fransk, italiensk, spansk og tysk enn til de tilsvarende bachelorstudieretningene.⁶ Antallet førstevalgsøkere til årsenhetene er ofte dobbelt så høyt, men også her har det totale antallet studenter gått ned de siste ti årene. Eksempelvis hadde årsenheten i spansk 93 førstevalgsøkere i 2019 og 58 i 2023. Årsenheten i spansk samt årsenheten i tysk har opplevd det største fallet i søkertall, på henholdsvis 50 og 60 %. Fallet er noe lavere på fransk og har variert mellom 14 og 37 %. Det er stor variasjon i antallet førstevalgsøkere til årsenheten i italiensk, slik at man ikke kan se en entydig trend.

Når det gjelder gjennomføring, ser man at de studentene som fullfører, vanligvis gjør dette på normert tid. Gjennomføringsraten øker kun et par prosent hvis vi inkluderer studentene som ikke følger normert progresjon. Fransk har høyest gjennomføring med 32-36 % mens italiensk og tysk har en gjennomføringsrate på 23-29 %. På spansk er det kun 17 % som gjennomfører og det er praktisk talt ingen som fullfører etter normert tid. På årsenhetene faller mellom 30 og 50 % av studentene fra etter første semester. Tallene for gjennomføring og frafall på årsenhetene ligner i stor grad tallene for bachelorstudiene

Fag	Gjennomføring normert tid	Gjennomføring totalt	Frafall etter 1. sem.
FRANSK	32	36	30-40 %
ITALIENSK	25	29	30-35 %
SPANSK	17	17	38-45 %
TYSK	23	26	35-48 %

Figur 4. Tabellen viser gjennomføring og frafall for kullene 2013-2019

Kort oppsummert kan man si at det i et tiårsperspektiv har det vært et fall i antall søkere og i gjennomføring både på bachelorgraden og årsenhetene i fransk, italiensk, spansk og tysk. For tysk er fallet dramatisk, mens situasjonen på russisk er relativt stabil. For ILOS er utviklingen svært bekymringsverdig fordi lave søkertall, lav studiepoengproduksjon og færre avlagte grader har store konsekvenser for instituttet blant annet når det gjelder økonomi, rekruttering til masterstudier, studieportefølje, samfunnsansvar og omdømme.

⁶ Italiensk hadde ikke årsenhet før i 2015 og opptaket til årsenheten i russisk ble stoppet i 2018.

1.1.4 Motivasjon

En viktig del av kartleggingsarbeidet har vært å undersøke hvorfor studentene velger å studere fremmedspråk. Det er gjennomført flere studier som ser på studentenes motivasjon, og vi viser i dette avsnittet til de mest relevante studiene.

UiOs søkerundersøkelse fra 2020 (Opinion, 2020) viser at hovedmotivasjonen for å søke seg til studier innen språk og litteratur er personlig interesse for fagområdet, etterfulgt av faglig kvalitet på studieprogrammet og gode forelesere på programmet. Dette gjelder alle studenter som har et studieprogram innen språk eller litteratur på én av sine fem første plasser. Undersøkelsen skiller ikke mellom ulike studieprogram og ulike studieretninger, og blir derfor for grovmasket til å kunne fortelle nok om ILOS' studenters motivasjon.

En undersøkelse som ser på språkstudenters motivasjon, og som skiller mellom de ulike språkene, har nylig blitt gjennomført ved NTNU (Dahl, 2022). Førsteårsstudentene i fagene engelsk, fransk, spansk og tysk ble spurt om hvorfor de valgte de respektive studiene. Alle respondentene uttrykker at deres primære ønske er å bedre sine ferdigheter i fremmedspråket. Utover dette viser resultatene at det er stor variasjon i studentenes motivasjon for å velge de ulike språkene.

Engelskstudenten styres i denne undersøkelsen i større grad av instrumentelle motivasjonsfaktorer («It will be useful for work»), valget av fransk og spansk styres mer av affektive faktorer («fascinasjon for språket og kulturen», etc.), mens tysk faller i en mellomposisjon. Blant respondentene er det en klart større andel av engelskstudenter som ønsker å bli lærer, enn blant de som studere fransk, spansk og tysk. Dette er igjen et uttrykk for at engelskstudentene er mer motivert av instrumentelle faktorer.

Som et ledd i arbeidet med fremmedspråkstrategien har komiteen gjennomført en egen spørreundersøkelse for å kartlegge motivasjon, målsetting og forkunnskaper hos studentene på ILOS (se vedlegg 4). Undersøkelsen ble sendt ut til alle aktive studenter som tok emner på lavere grad ved ILOS⁷, med unntak av enkeltemnestudenter. Undersøkelsen ble sendt ut 8. februar og var åpen frem til 19. mars. Det var 220 studenter som svarte på spørreundersøkelsen. Det utgjør en samlet svarprosent på 43 %.

Studentene ble i vår spørreundersøkelse bedt om å si seg «svært enig», «enig», «uenig» eller «svært uenig» i fire påstander som omhandlet deres motivasjon til å studere fremmedspråk. De ulike påstandene målte både affektive faktorer («Jeg synes det er interessant å studere fremmedspråk») og instrumentelle motivasjonsfaktorer («Jeg tror studiet av fremmedspråk vil hjelpe meg å finne en interessant jobb»). Vi har valgt å analysere svarene samlet og ikke skille mellom de ulike språkene.

Vi fant at hovedmotivasjonen for å velge studier i fremmedspråk ved ILOS er personlig interesse for faget. Dette er i tråd med resultatene fra UiOs søkerundersøkelse fra 2020. Mens så mange som 98 % svarer at de har valgt studiet på grunn av interesse, er det 77 % svarer at de tror studiene vil hjelpe dem å finne en interessant jobb. Av disse tallene kan det synes som om studentenes beslutning om å studere ved ILOS i større grad styres av affektive faktorer enn av instrumentelle motivasjonsfaktorer. Dette er i tråd med funnene man gjorde ved NTNU.

I tillegg til spørsmål om deres motivasjon, ble studentene spurt om deres målsetting for studiene. Hensikten var å kartlegge i hvilken grad studentene planla å fullføre den graden eller 40-guppen de

⁷ Dette omfatter alle studentene på BA i europeiske språk som har valgt en studieretning innen fremmedspråk, alle studenter på årsheter i fremmedspråk, lektorprogramstudenter med fremmedspråk som fag 1 eller 2 og alle studenter som har valgt en 40-gruppe innen europeisk fremmedspråk.

hadde begynt på. En stor overvekt av studentene svarte at de planla å fullføre. For eksempel svarte 82 % av studentene på Bachelorgraden i europeiske språk at de planla å fullføre graden, mens 84 %⁸ av studentene på årsenheten svarte det samme.

Funnene i spørreundersøkelsen må tolkes med forsiktighet. Svarprosenten er under 50 % og det er mulig at det er de mest motiverte studentene som har valgt å svare. I tillegg er undersøkelsen gjennomført om våren og da har mange studenter allerede falt fra studiene. Selv med disse forbeholdene, er spriket mellom antallet studenter som svarer at de planlegger å fullføre og den faktiske gjennomføringsraten (se side 9) svært stor. Det kan med fordel gjøres mer arbeid for å undersøke hvorfor studenter faller fra.

1.1.5 Forkunnskaper

En hypotese for å forklare hvorfor ellers motiverte studenter faller fra studiene, er at de ikke har de nødvendige forkunnskapene for å følge undervisningen. Ved ILOS forventes det at man i studieretningene fransk, spansk og tysk har forkunnskaper i språk tilsvarende nivå II fra videregående skole med karakteren 4 eller bedre. Ifølge en masteroppgave (Toresen, 2020) opplever mange studenter at det er et gap mellom kompetansen de har fra videregående skole og nivået på språkundervisningen ved studiestart.

Derfor skulle vår spørreundersøkelse se om det er en kobling mellom inntaksnivået på språk og evnen til å gjennomføre emnene i fremmedspråk. Studentene ble først bedt om å svare på hvilke forkunnskaper de hadde i det aktuelle fremmedspråket før de startet. Det vises ikke til det Felles europeiske rammeverket for språk (CEFR) i dette spørsmålet, men til hvordan man har tilegnet seg kunnskapene (videregående skole, opphold eller studier i det aktuelle språkområdet, morsmålsbruker).

Resultatene viser at ILOS har en studentgruppe med store variasjoner i forkunnskaper. De fleste studentene på årsenhetene (fransk, italiensk, spansk og tysk) svarer at de har forkunnskaper enten fra videregående skole eller utenlandsopphold. Unntaket er italiensk som tilbys ved svært få skoler. Noe av det samme kan sees på bachelornivå, hvor fransk-, spansk- og tyskstudentene oppgir videregående skole eller utenlandsopphold som forkunnskaper. Ved italiensk og russisk er den største andelen uten forkunnskaper, som igjen antakeligvis har sammenheng med fagtilbudet i skolen (ref. Fremmedspråk i skolen).

40-gruppestudentene har også oftest forkunnskaper, enten fra videregående skole, utenlandsopphold eller morsmålskompetanse. Italiensk, nederlandsk, portugisisk og russisk har den største andelen studenter uten noen forkunnskaper. Ved lektorprogrammet (fransk, spansk og tysk) er det kun spansk og tysk som har henholdsvis 1/12 og 1/24 studenter uten noen forkunnskaper. Tysk har en høy andel studenter som er morsmålsbrukere (8/24), mens fransk har 1/8 og spansk 2/12 studenter.

Studentene ble også bedt om å svare på hvor lett/vanskelig de opplevde at det var å følge med på undervisningen i fremmedspråk på 1000-nivå. Vi ønsket å finne ut om det var en sammenheng mellom hvilke typer forkunnskaper studentene hadde og deres evne til å følge undervisningen. Det har vært vanskelig å trekke noen konklusjoner basert på tallmaterialet fra denne undersøkelsen. Dette skyldes blant annet flere svakheter i spørreskjemaet som ble sendt ut. Det er behov for å gjennomføre flere undersøkelser og analyser hvor man for eksempel knytter forkunnskaper opp mot fullføringsgrad. I et slikt arbeid kan det være nyttig å referere til det Felles europeiske rammeverket for språk (CEFR) når man skal kartlegge studentenes forkunnskaper.

⁸ Her har man slått sammen svarene følgende tre kategorier i spørsmål 1) b): «Jeg planlegger å utvide til bachelor», «Jeg planlegger å fullføre årsenheten for å bli lærer» og «Jeg planlegger å fullføre årsenheten».

2. Europeiske fremmedspråkfag ved andre universiteter og høyskoler i Norge

2.1 Bachelorgrader, årsenheter og lektorprogrammet

Tallene fra samordna opptak 2022 viser studiestedene i Norge som tilbyr studier i europeiske fremmedspråk. UiO, UiB og NTNU tilbyr egne BA-program i fransk, spansk og tysk, mens de andre studiestedene tilbyr årsenheter eller språkstudier som er innlemmet i andre studieprogram. UiO, UiB og UiT tilbyr egne BA-program i russisk, mens italiensk tilbys ved UiO og UiB⁹.

UiO er det studiestedet med flest studieplasser per språk og flest språkstudenter totalt. Høgskolen i Østfold (HiØ) har de største enkeltkullene i fransk, spansk og tysk når man inkluderer nettstudier. Tabellen «Tall fra samordna opptak 2022» viser et lavere antall studenter som møter til studiene i forhold til antall studieplasser. Dette gjelder alle studiestedene. Årsenhet og nettstudier er de studiene som viser klart best fremmøte hos studentene. Oversikt over andelen studenter som har møtt, gjennomført studiene og møtt til eksamen, har vi ikke her.

Språkstudier som en del av lektorprogrammet (LeP) finner vi på NTNU, UiB og UiO. Selv om UiO har relativt gode søkertall til studieretningene i språk ved LeP sammenlignet med de to andre, varierer søkningen stort fra år til år. Det er også klart at det totale antallet lærere som uteksamineres i skolefagene ved universiteter og høyskoler på landsbasis ikke er tilstrekkelig for å fylle behovene for lærekrefter i fagene.

I tillegg til de ovennevnte studiestedene har Norges Handelshøyskole (NHH) fransk, spansk og tysk som valgfag i sine bachelor-studier i administrasjon, ledelse og økonomi. Dette gir en form for dobbelkompetanse hos studentene. NHH har også nasjonalt ansvar for [autorisasjonsprøven i oversettelse](#). OsloMet har nasjonalt ansvar for [tolkeutdanningen](#) og autorisasjonsprøven i tolking. For tolkeutdanningen varierer det fra år til år hvilket språk som tilbys. Fransk, spansk og russisk tilbys med jevne mellomrom.

2.2 Språkstudier som etter- og videreutdanning

HiØ, UiB, OsloMet og Universitetet i Sørøst-Norge har egne språkstudier rettet mot lærere innenfor Kompetanse for kvalitet-ordningen (Kfk). Kfk er en videreutdanningsordning for lærere vedtatt av Solbergregjeringen i 2015. Hovedfokuset lå i begynnelsen på fagene norsk og engelsk, men er senere blitt utvidet til andre fag, også fremmedspråkene. UiO har valgt å ikke være med på denne ordningen. Søkertallene til fremmedspråkene i denne ordningen er stabilt høye i forhold til antall studieplasser (udir.no).

HiØ retter seg særlig inn mot skolen og undervisningskompetanse i språkfagene. Her finner vi de mest populære nettbaserte språkstudiene, og disse brukes av mange som videreutdanning for å få formell kompetanse til å undervise i skolen. Det tilbys nettstudier både på heltid og deltid. Høsten 2023 starter HiØ en nettbasert «Bachelor i språk» der studentene kombinerer studiet av engelsk med et annet fremmedspråk (fransk, spansk eller tysk). BA-graden kan påbygges med MA-programmet “Fremmedspråk i skolen” som tilbys i samarbeid med blant annet svenske universiteter. Også dette programmet er nettbasert og egner seg dermed som videreutdanning.

Ved UiB tilbys også nettstudier i fransk, tysk og spansk rettet mot lærere som en del av den nasjonale satsingen Kompetanse for Kvalitet (Kfk). En del studenter ved UiO og andre studiesteder bruker årsenheten i språkfag som en videreutdanning med tanke på undervisning i skolen.

⁹ Se vedlegg 2: «Tall fra samordna opptak 2022»

3. Fremmedspråk i skolen

Det er ikke mulig å forstå utviklingen i fremmedspråk ved ILOS uten å kjenne til situasjonen for fremmedspråk i skolen, fordi ILOS er én del av et større kretsløp i utdanningssystemet. I dette kapitlet viser vi tall fra fremmedspråksenteret og ser på utviklingen og relasjonen mellom de ulike språkfagene.

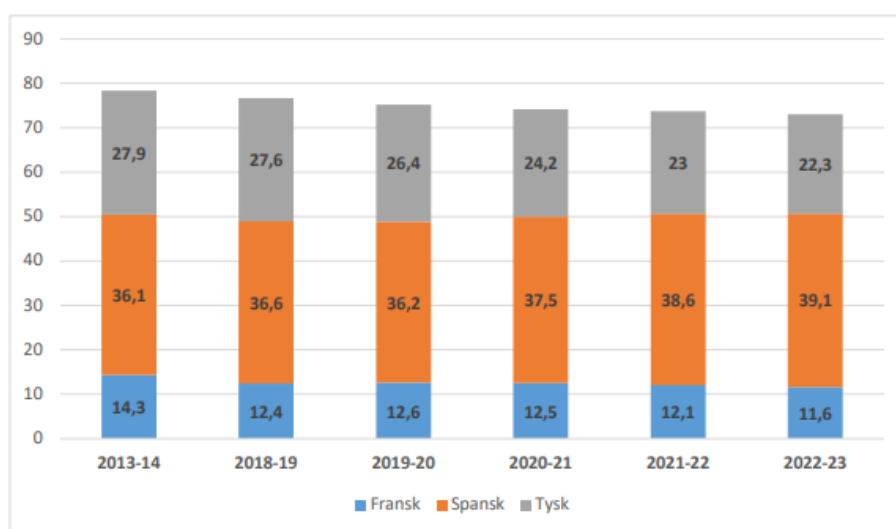
I skolen undervises fremmedspråk fra 8. trinn på ungdomsskolen til 12. trinn, VG2 i videregående skole. På ungdomsskolen er det et valgfag, mens det på videregående skole, studiespesialiserende linje, er et obligatorisk fellesfag. På 13. trinn (VG3 i videregående skole) kan elevene velge fordypning i fremmedspråk, noe som gir ekstra studiepoeng ved videre studier. Hovedregelen er at elevene studerer samme språk gjennom ungdomsskolen og videregående skole.

3.1 Barneskolen

I barneskolen (1.-7.trinn) er fremmedspråk ikke et fag som vanligvis tilbys. Det har på ulike tidspunkter blitt gjennomført satsinger på tidlig språklæring, der enkelte skoler har undervist i fransk, spansk eller tysk på mellomtrinnet (5.-7.trinn), som et ledd i å øke rekrutteringen til fremmedspråk senere i skoleløpet. Evalueringer av disse prosjektene har vært positive, men de store nasjonale satsingene har uteblitt i etterkant av pilotprosjektene (Bjørke & Grønn, 2014). Man kan spørre seg hvorfor, og en antagelse er at det vil være dyrt å gjennomføre fordi det vil bety etterutdanning av mange tusen lærere i grunnskolen. Nå har imidlertid HiØ hatt en satsing der de ønsker å inkorporere [fremmedspråk i grunnskolelærerutdanningene \(GLU\)](#). OsloMet forsøker tilbud med deltidsstudier i [fransk, spansk og tysk for lærere på barnetrinnet \(5.-10.trinn\)](#) med obligatoriske utenlandsopphold som en del av studiet. OsloMet opplever imidlertid svært lav søkning til sine emner og vurderer derfor videreføringen av disse.

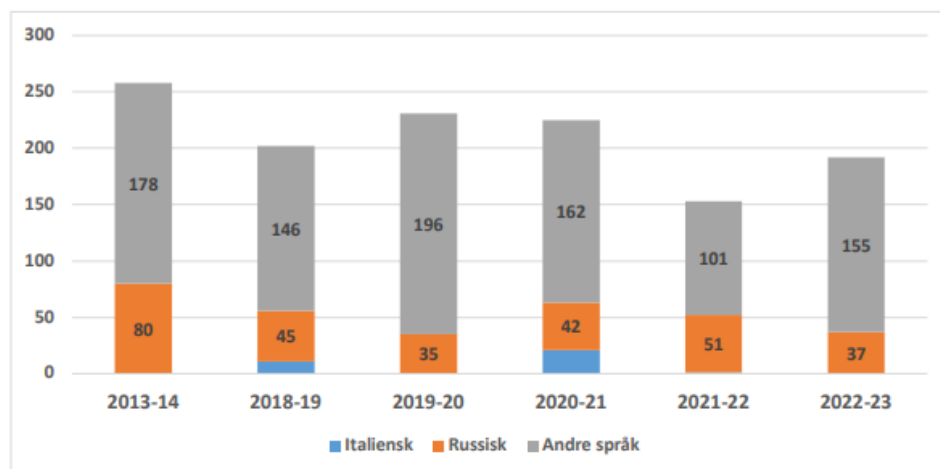
3.2 Ungdomsskolen

På ungdomstrinnet (8.-10. trinn) utgjør fremmedspråk to timer i uken over tre skoleår. Figur 5 viser at andelen elever som velger fremmedspråk har sunket de siste ti årene, men ser nå ut til å stabilisere seg på rundt 73 %. Selv om det er en nedgang er det fremdeles et høyt antall elever i ungdomsskolen som velger fremmedspråk. Alternative valgfag har også blitt flere, med bla. engelsk fordypning, matte fordypning og arbeidslivsfag. Arbeidslivsfag er det faget som tar flest elever fra fremmedspråkene, men er hovedsakelig rettet mot elever som sikter seg inn på en yrkesfaglig retning i videregående skole. Langt fra alle ungdomsskoler tilbyr alle tre språkene (fransk, spansk, tysk), da det avhenger av skolens størrelse og tilgang på språklærer i området. En del skoler i utkantstrøk sliter med rekruttering av lærere i fremmedspråk.

Figur 5. Tabellen viser prosentvis fordeling av elevers valg av språk i ungdomsskolen.

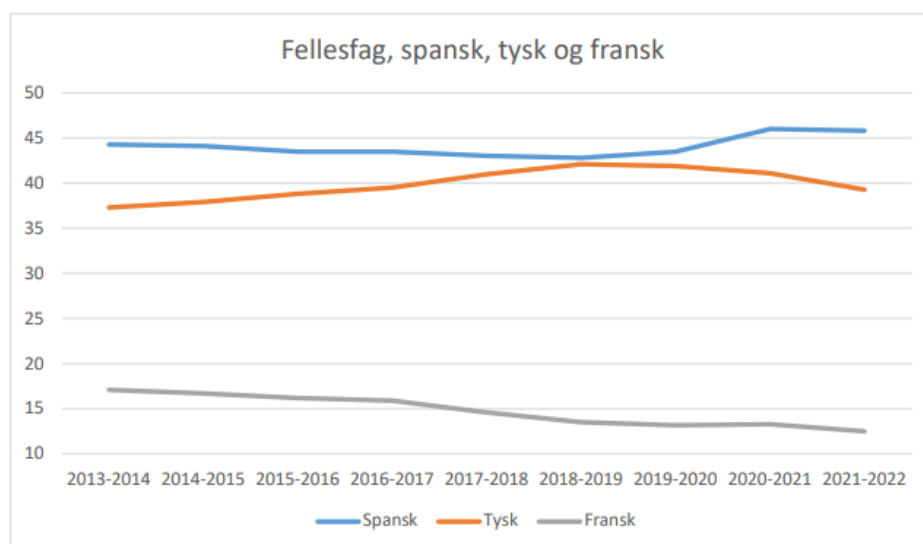
Når det gjelder språkene italiensk og russisk ser vi at det totalt sett er få elever som velger dette, og det henger sammen med at få skoler faktisk tilbyr fagene.

Figur 6. Tabellen viser antall elever som lærer italiensk, russisk eller andrespråk i ungdomsskolen 2013-2023. (Fremmedspråksenteret, 2023)

3.3 Videregående skole

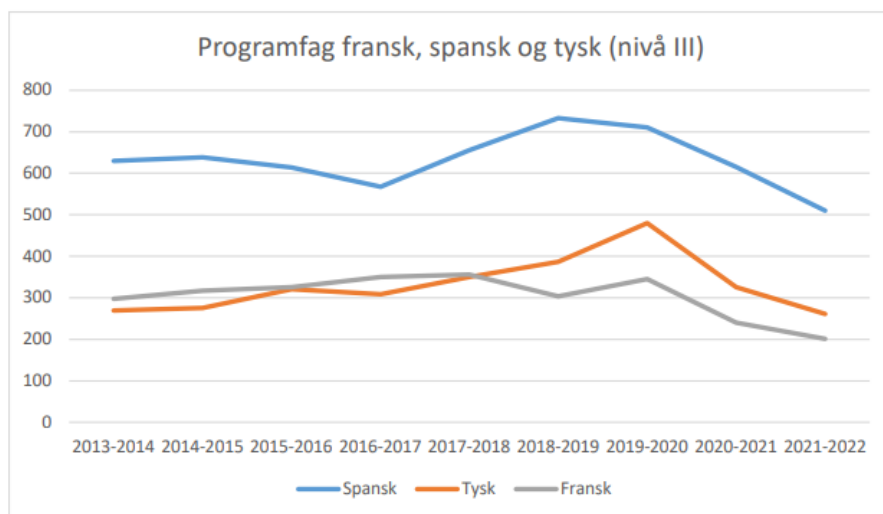
I videregående skole (11.-13. trinn) fordeler andelen elever seg ulikt på de tre språkene, der fransk har kun 13 % av elevmassen, mens tysk ligger på rundt 40 % og spansk på ca. 46 %. Denne skjeve fordelingen kan nok henge sammen med språktilbudet på ungdomsskolene, men man vet at denne fordeling også gjelder på skoler i områder der alle språkene tilbys. Fremmedspråk i videregående skole, VG1 og VG2, kalles fellesfag fordi det er obligatorisk på linje med norsk, matte og engelsk, og utgjør fire timer i uken begge årene. Til sammenlikning utgjør norsk 4, 4 og 5 timer i uken i VG1, VG2 og VG3.

Figur 7. Grafen viser elevenes valg av fremmedspråk fellesfag på videregående 2021-2022 (Fremmedspråksenteret, 2022)

Figur 8 viser at det siden 2018 har vært en nedgang i antall elever som velger fordypning i språkfag på VG3 (programfag fremmedspråk, nivå III), og antallet elever var i 2022 lavere enn i 2013. Nedgangen i antall elever har nå vært markant over flere år. Tallene kan riktignok variere noe fra år til år, fordi fremmedspråk nivå III ikke er et konstant tilbud ved alle skoler. Tilbudet avhenger mye av den enkelte skole og skoleledelse, da det handler om opprettelse av klasser basert på antall elever som velger faget. Noen skoler velger å samarbeide om undervisningen for å sikre et tilbud til de få elevene som måtte ønske fordypning i fremmedspråk. Antallet elever med fordypning fremmedspråk kan påvirke

søkningen til høyere studier, da språkkompetansen man tilegner seg etter nivå III er mer kompatibel med universitetsstudiene, enn ved nivå II fremmedspråk fellesfag. Utdanningsdirektoratet (Udir) har ved opprettelsen av nye læreplaner i 2020 (LK20) stadfestet at nivå II, fellesfag fremmedspråk, skal tilsvare det europeiske rammeverkets (CEFR) nivå A2 (ref. Forkunnskaper).

Figur 8. Grafen viser antall elever som velger fremmedspråk nivå III som programfag i videregående skole. (Fremmedspråksenteret, 2022)

For ILOS er det interessant å merke seg at fordelingen mellom de ulike språkene i videregående skole ikke gjenspeiles i antall studenter som søker seg til instituttets språkstudier. Selv om fransk har lave tall i videregående skole, er det forholdsvis god søkning ved ILOS. Det motsatte er tilfellet for tysk. Nedgangen i antall elever som velger fordypning i VG3 kan påvirke rekrutteringen til universitetsstudier. Det er også relevant at elevenes språklige kompetanse nå defineres ut fra CEFR.

4. Fremmedspråkene i norske offentlige dokumenter

Offentlige utredninger og stortingsmeldinger vektlegger Norges behov for språkkompetanse i ulik grad avhengig av hvilket samfunnsområde dokumentet fokuserer på. Dokumenter som tar for seg internasjonale relasjoner, fremhever språkkompetanse som sentralt, mens dokumenter som handler om skolen, tenderer til å ville tone ned språkopplæring, fordi den oppleves som et hinder for prioriteringen av andre fag og for elevenes gjennomføringsevne.

Da Solberg-regjeringen la fram Meld. St. 25. (2016-2017) *Melding til Stortinget. Humaniora i Norge*, lå det en klar forventning i den om at universiteter og høyskoler skulle bedre rekrutteringen til de humanistiske fagene. Meldingen pekte bl.a. på at behovet for språkkompetanse er større enn noensinne og etterspurte økt rekruttering til språkfag, særlig til fransk og tysk (jf. s. 57-67). Den daværende regjeringen hadde en klar oppfatning av at universitetsutdanning er noe annet og mer enn språkkurs: "Det universitetene gir, er ikke bare et høyere nivå på selve språklæringen, men kunnskap om folk, historie og kultur i landet der språket snakkes." (s. 58) Det lå videre en forventning om at universitetene og høyskolene intensiverer arbeidet med å rekruttere til studier i fremmedspråk som fransk og tysk, og at de samarbeider nært med arbeids- og næringsliv om dette og om å øke bevisstheten om studienes relevans (s. 12).

Den samme regjeringens EU-politikk (Utenriksdepartementet, 2018) fremhevet at det å sikre godt samarbeid med EU innebærer å ivareta de forvaltningsansattes kompetanse ved å innføre opplæringsordninger og tiltak, inkludert språkopplæring i sentrale europeiske språk (s. 25). Det anses

her som sentralt for Norges internasjonale samhandling at arbeidsstyrken i det offentlige har gode kunnskaper om europeiske språk og kultur. Dette er tydelig i samklang med Europarådets ønske om å styrke språkopplæringen som et middel til økt forståelse landene mellom og styrket respekt for språklige minoriteter.

Norske myndigheter tar Europarådets anbefaling med i betraktningen i Meld. St. 7 (2020–2021) *Melding til Stortinget. En verden av muligheter. Internasjonal studentmobilitet i høyere utdanning*. Her heter det blant annet at hovedmålene er at studentmobilitet skal bli det normale, at land skal godkjenne hverandres kvalifikasjoner i videregående opplæring og høyere utdanning, og at kunnskap om to fremmedspråk skal bli standard. (s. 24). I stortingsmeldingen betones det også at «God opplæring i fremmedspråk forbereder og motiverer for økt mobilitet i høyere utdanning. Det er derfor viktig at opplæring i både engelsk og andre fremmedspråk holder så høy kvalitet som mulig. Regjeringen ønsker blant annet å innføre mer obligatorisk engelsk, og at elever i videregående opplæring skal ha gode muligheter til å velge og til å fordype seg i fremmedspråk (s. 15).

EUs holdning om at alle europeere bør kunne to fremmedspråk fra tidlig alder har ledet til etableringen av «[European Education Area](#)» innen 2025, der de vektlegger språkkompetanse som kjernekompetanse og ufravikelig for å bygge samarbeid på tvers av landegrenser. En gjennomgang av partiprogrammene for Stortingsperioden 2021–2025¹⁰ viser at Venstre, er det eneste partiet som har programfestet et lignende mål: «Vi vil tilby et annet fremmedspråk utover engelsk som valgfag fra og med mellomtrinnet, fordi det er enklere å lære et fremmedspråk i ung alder.» Partiets program responderer her på NOU 2015:8 *Fremtidens skole*, der det anbefales at fremmedspråk introduseres tidligere i opplæringsløpet. I Meld. St. 28 (2015–2016) *Fag – fordypning – forståelse. En fornyelse av kunnskapsløftet*, tas spørsmålet opp, og det vises til at høringsinstansene i hovedsak har vært negative med begrunnelse i kostnader og utfordringen med å skaffe kompetente lærere (s. 51).

Når man ser på de dokumentene som handler om grunnopplæringen i Norge, særlig videregående opplæring, ser man at fremmedspråk ikke får samme høye prioritet. NOU:19 (20-21) *Med rett til å mestre. Struktur og innhold i videregående opplæring* inneholder et forslag om å kutte antall timer med undervisning i fremmedspråk for å sikre bedre gjennomføring i videregående skole (kap. 5). UiO/HF spilte inn motargumenter: Det tar tid å oppnå kommunikative ferdigheter på et fremmedspråk. For universitetenes del vil redusert timetall i videregående skole også innebære en nivåsenkning hos studentene som kommer til oss fra skolen. Fra før av er timetallet som er avsatt til fremmedspråk lavt samlet sett, siden fremmedspråkopplæringen starter (for) sent i Norge.

Den siste Stortingsmeldingen som tar opp fremmedspråk i grunnopplæringen er Stortingsmelding 21 (Meld. St. 21 (2020–2021) *Fullføringsreformen – med åpne dører til verden og fremtiden*, og ble vedtatt i Stortinget i 2021. Den slår fast at elevene i videregående skole ikke får det de trenger for å bli best mulig studieforberedt. Regjeringen vil derfor utrede en fag- og timefordeling der alle elever har mer tid til fordypning, og den foreslår derfor at obligatoriske fellesfag utgjør en mindre andel av elevenes timeplan enn dagens fellesfag for elever på studieforberedende løp. Fremmedspråk er per i dag et obligatorisk fellesfag med en timefordeling på 4 uketimer i to år (ref. Fremmedspråk i skolen).

¹⁰ Se vedlegg 5: «Kartlegging av partiprogram»

5. Fremmedspråkstrategier i utvalgte naboland

Den fallende rekrutteringen til humaniora generelt og til språkfagene spesielt er en del av en større internasjonal trend. Også i nabolandene har utviklingen vekket bekymring hos myndighetene og ved utdanningsinstitusjonene. I det følgende går vi inn på hovedmomentene i to strategiske dokumenter fra henholdsvis Danmark og Sverige – med sideblikk på situasjonen i Storbritannia.

5.1 Danmark

I Danmark er det spesielt den flerårige nedprioriteringen av fremmedspråk på politisk nivå som har gjort situasjonen prekær.¹¹ Situasjonen var så kritisk at Danmark stod i fare for å mangle tolker til EU-institusjonene. I 2017 ble det derfor utarbeidet en fremmedspråkstrategi av den daværende danske regjeringen (*Strategi for styrkelse af fremmedsprog i uddannelsessystemet*). I rapporten pekes det på at kompetanse i fremmedspråk utover engelsk er viktig for å sikre Danmarks innflytelse internasjonalt. Det vises også til at næringslivet har et stort behov for kandidater med kompetanse i fremmedspråk.¹²

Strategiens to hovedmål er å øke antallet elever og studenter som oppnår solid språkkompetanse i fremmedspråk utover engelsk, og at språkutdannelsene skal være faglig sterke og relevante slik at de tiltrekker seg gode og motiverte studenter. Strategien har innad i Danmark vært kritisert for å legge for stor vekt på utdanningsinstitusjonenes ansvar for å snu den negative trenden for fremmedspråkene. Kritikerne mener at politikerne må ta et tydelig grep også når det kommer til «språkholdninger». Det trekkes frem at det er behov for landsdekkende kampanjer for å få folk til å velge fremmedspråk og at man må ta et oppgjør med «opp-prioriteringen» av engelsk i hele de danske skolesystemet (*Uniavisen*, 14.02.2018).

5.2 Sverige

I 2017 kom utredningen *Behovet av en språkstrategi för Sverige*. I motsetning til Danmark der det var regjeringen som stod bak fremmedspråkstrategien, er denne blitt utarbeidet av rektorer og dekaner. Utgangspunktet for strategien er EUs mål om at alle skal kunne lære to språk utover førstespråket. Det vises også til at Sverige har hatt stor innvandring og i dag er et land med stort språklig mangfold. Den svenske strategien legger vekt på at målsettingen om høy kvalitet på studier og forskning i fremmedspråk ikke skal gå på bekostning av lærestedenes geografiske plassering. Man er tydelig på at man ikke ønsker sammenslåing av læresteder, men heller at de arbeider sammen gjennom nettbasert undervisningssamarbeid. Forslaget til strategi legger vekt på å støtte flerspråkligheten i samfunnet, og på at språkundervisningstilbudet ved svenske universitet og høyskoler skal speile samfunnet.

5.3 Storbritannia

I Storbritannia har det også vært en nedgang antall i fremmedspråkstudenter på lavere nivå de siste ti årene. Fra over 84 tusen studenter i 2007/2008 til drøyt 38 tusen i 2017/2018. Dette er en nedgang på 54 %. I et forslag til en nasjonal fremmedspråkstrategi, *Towards a national languages strategy. Education and skills 2020* (signert British Academy, the Arts and Humanities Research Council, the Association of School and College Leaders, the British Council and Universities UK), vektlegges fremmedspråkkunnskap som strategisk avgjørende for fremtiden til Storbritannia, i alt fra et produktivitets- og virksomhetsperspektiv til kultur og nasjonal sikkerhet.

Denne utredningen etterlyser nasjonale grep for å snu utviklingen og foreslår blant annet økte bevilgninger til utdanningssektoren på kort sikt, samt bedre infrastruktur og samarbeid mellom allerede etablerte virksomheter og institusjoner på lang sikt. Målet er at alle barn i skolesystemet lærer ett eller

¹¹ Dette skyldes blant annet en realfagsreform fra 2005.

¹² I næringslivet ofte etterspør denne kompetansen i kombinasjon med annen fagutdannelse (dobbelkompetanse).

flere språk utover engelsk i alderen mellom 7 og 14 år, at antallet fremmedspråkelever over 16 år øker, og at nedgangen i antallet universitetsstudenter i fremmedspråk stoppes.

Felles for alle de ovennevnte land og Norge er at man i løpet av de siste tiåret har sett en kraftig nedgang i søkertall til fremmedspråkene. Der man i Danmark har hatt en nasjonal strategi fra regjeringshold, har initiativet i Sverige og Storbritannia kommet fra læresteder og andre aktører innen høyere utdanning.

6. Fremmedspråk i privat og offentlig sektor i Norge

I dette kapittelet undersøker vi hvilke behov det er for fremmedspråk i arbeidslivet og diskuterer hvilke implikasjoner funnene har for undervisningstilbudet i høyere utdanning generelt og for ILOS spesielt.

6.1 Bruk av fremmedspråk i næringslivet og statsforvaltningen

Det har siden 1970-tallet vært gjennomført en rekke mindre undersøkelser for å kartlegge behovet for fremmedspråk i norsk næringsliv. Det var likevel ikke før i 2005 at det ble gjennomført en stor landsomfattende spørreundersøkelse. Denne ble gjennomført av Glenn Ole Hellekjær med støtte fra Fremmedspråksenteret, og funnene ble lagt frem i 2007 i rapporten *Fremmedspråk i norsk næringsliv – engelsk er ikke nok*. Den viste at det i norsk næringsliv var mangel på ansatte som snakket engelsk godt nok, og mangel på ansatte som snakket fremmedspråk i det hele tatt (Hellekjær, 2007). I 2009 gjennomførte Hellekjær en tilsvarende undersøkelse i norsk forvaltning. Dette var ikke blitt gjort tidligere, og man ønsket å undersøke om funnene fra næringslivet også gjaldt statsforvaltningen. Resultatene ble publisert i rapporten *Språk og avmakt: bruk av og behov for fremmedspråk i statsforvaltningen* i 2010.

Hellekjær konkluderte med at det også i norsk statsforvaltning var mangel på ansatte som snakket engelsk godt nok, og mangel på ansatte som snakket fremmedspråk i det hele tatt. Både i næringslivet og i offentlig forvaltning ble engelsk ofte benyttet som erstatningsspråk i situasjoner der andre fremmedspråk ville være mer hensiktsmessig. Hellekjær fant at «overforbruket» av engelsk sammen med svake ferdigheter i fremmedspråk kunne forårsake store tap for næringslivet i form av forsinkelser, feilleveranser, tapte salg og muligheter. I departementene kunne manglende språkferdigheter hemme norsk innflytelse og hindre gjennomslag i internasjonalt arbeid. På bakgrunn av disse to undersøkelsene konkluderte Hellekjær at utilstrekkelige fremmedspråkkunnskaper var et generelt problem i Norge. (Hellekjær, 2010)

6.2 Behovet for fremmedspråk i stillingsutlysninger

Hellekjærs undersøkelser viste at, ved siden av engelsk, var tysk var det klart mest brukte fremmedspråket i norsk næringsliv, etterfulgt av fransk og spansk. For offentlig forvaltning var rekkefølgen litt annerledes, her var fransk det mest brukte fremmedspråket, etterfulgt av tysk og spansk. Undersøkelsene viste at næringslivet og offentlig forvaltning hadde stort behov for ansatte med fremmedspråkkompetanse, samtidig viste to studier gjennomført av henholdsvis Vold og Doetjes i 2012 og Hellekjær i 2012–2013 at arbeidsgivere sjelden eller aldri spesifiserte behov for fremmedspråk i stillingsutlysninger (Vold & Doetjes, 2012; Hellekjær, 2014). Både Vold og Doetjes og Hellekjær fant at i de de tilfeller fremmedspråk ble etterspurt, var det vanligvis formulert som et ønske, ikke et krav. Dette gjaldt også stillinger der kompetanse i fremmedspråk ville være en absolutt fordel.

I sin studie hevder Vold og Doetjes at dette ikke betyr at behovet for fremmedspråk i arbeidslivet er lavere enn man kan få inntrykk av gjennom behovsanalyser, medieutspill eller strategier på regjeringsnivå, men snarere er resultatet av bevisste valg hos arbeidsgivere. Både i næringslivet og offentlig forvaltning etterspørres fremmedspråkkompetanse som regel i kombinasjon med annen

utdannelse innen for eksempel ingeniørfag, økonomi, jus, statsvitenskap eller naturvitenskap. Disse studieretningene er i Norge sjelden kombinert med studier i fremmedspråk. Et tilleggskrav om et fremmedspråk vil da ofte være urealistisk, og arbeidsgivere velger da å etterspørre det de anser som den primære kvalifikasjonen for å ikke «skremme vekk» ellers kvalifiserte kandidater (Vold & Doetjes, 2012).

6.3 Språkfag i kombinasjon med andre fag

Vold og Doetjes beskriver situasjonen som en «ond sirkel», der skoleelever velger seg bort fra fremmedspråk fordi de ikke etterspørres, mens arbeidsgiverne har sluttet å etterspørre kompetansen fordi de tror den ikke finnes. Både Vold og Doetjes og Hellekjær mener at veien ut av denne situasjonen er å legge til rette for kombinasjon av språkfag med andre fag, fordi det er denne kompetansen som er ønsket av arbeidsgivere. Vi anser dette funnet som relevant for vår utredning, og ønsket å utforske dette nærmere. Hellekjærs undersøkelser spør ikke eksplisitt om hvordan ledere eller medarbeidere oppfatter behovet for såkalt «dobbelkompetanse». I samarbeid med Glenn Ole Hellekjær utarbeidet vi derfor et spørreskjema for å undersøke dette. Denne utprøvende undersøkelsen ble sendt til et lite utvalg respondenter i privat og offentlig sektor i mai 2023¹³.

Det var totalt 60 respondenter, hvorav 23 jobbet i privat sektor og 34 i offentlig sektor. Av respondentene svarte omtrent halvparten (29) at de benyttet fremmedspråk i jobbsammenheng, og det er deres svar som danner grunnlaget for funnene som diskuteres videre. Tilnærmet samtlige (26) svarte at de har universitets- eller høyskoleutdannelse innenfor et annet fagfelt enn fremmedspråk, eller i tillegg til fremmedspråk. 70 % av respondentene var enige i at fremmedspråkkompetanse hadde vært avgjørende for at de fikk sin nåværende stilling, mens rundt 60 % opplevde at det å ha kompetanse i et annet fagfelt *i tillegg til* fremmedspråk hadde vært avgjørende. Omtrent like mange var enige i påstanden om at det lyses ut få stillinger der fremmedspråk er et krav.

Respondenter med lederansvar fikk fire tilleggsspørsmål der de ble bedt om å svare på spørsmål på vegne av bedriften. Det var totalt 10 respondenter i denne kategorien. Over halvparten (6 av 10) svarer at fremmedspråkkompetanse vektlegges ved ansettelse, samtidig som 8 av 10 mener at det er viktig at medarbeidere har fagkompetanse i tillegg til fremmedspråk. Når de blir spurt om fagkompetanse er viktigere enn fremmedspråkkompetanse ved ansettelse er det 1 som er «uenig», 6 som hverken er «enige eller uenige», men 3 svarer at de er «helt enige». 7 av 10 mener at det ikke finnes nok kandidater med fremmedspråkkompetanse i tillegg til fagkompetanse.

Undersøkelsen må tolkes med forsiktighet gitt både det lave antallet responder og det selektive utvalget. Den synes å underbygge tidligere funn om at fremmedspråk anses som en viktig kompetanse på arbeidsmarkedet, men da i tillegg til eller kombinasjon med annen fagkompetanse.

¹³ Se vedlegg 6, 7, 8: «Bruk av og behov for fremmedspråk»

7. Hovedfunn

I dette kapittelet oppsummerer vi hovedfunnene fra utredningen:

- I løpet av en tiårsperiode har søkertallene til bachelorgrad i europeiske språk og de relevante årshetene blitt halvert.
- Studiepoengproduksjonen har i samme tidsperiode også blitt halvert.
- De fleste studentene som velger å studere fremmedspråkene gjør dette på bakgrunn av personlig interesse, og har som mål å fullføre graden de har begynt på.
- Likevel ligger gjennomføringsprosenten på mellom 20-30 %.
- Studentenes forkunnskaper varierer, men det er for lite kunnskap om det faktiske nivået studentene har i det aktuelle språket ved studiestart.
- For skolefagene tysk, fransk og spansk anbefaler ILOS at studentene har forkunnskaper som tilsvarer nivå II fra videregående skole med minimum karakteren 4.
- Mange studenter opplever av forkunnskaper fra videregående skole ikke er tilstrekkelige for å følge undervisningen på universitetsnivå.
- Mange universiteter tilbyr studier i fransk, spansk og tysk. Italiensk og russisk tilbys kun ved enkelte universiteter.
- Etter- og videreutdanningstilbud rettet mot lærere tilbys flere steder og har gjennomgående god søkning. Særlig nettstudier har godt oppmøte og gjennomføring.
- Elevenes valg av fremmedspråk i ungdomskolen og på videregående skole påvirker mulighetene de har for å studere fremmedspråk i høyere utdanning.
- Det er få elever som velger fordypning i fremmedspråk på videregående skole. Disse fagene prioriteres heller ikke av skoleeier i særlig grad.
- Flere offentlige utredninger og stortingsmeldinger omtaler fremmedspråk som en viktig kompetanse for samfunnet. Det er særlig fokus på tysk og fransk. Det er en klar forventning til universiteter og høyskoler om økt rekruttering til språkstudier og utveksling til ikke-engelskspråklige land.
- Samtidig peker offentlige utredninger som omhandler skolen på fremmedspråk som fag som kan nedprioriteres blant annet ved å redusere timeantallet.
- Det er fallende søkning til studier i fremmedspråk i flere land det er naturlig å sammenligne seg med (Sverige, Danmark og Storbritannia). Til forskjell fra Norge har disse landene utarbeidet helhetlige satsninger for å snu den negative utviklingen.
- EUs har etablert en utdanningspolitikk (European Education Area) der fremmedspråk defineres som en kjernekompetanse. Et av målene er at alle skal beherske to fremmedspråk i tillegg til morsmålet.
- Undersøkelser fra næringslivet og offentlig forvaltning viser at det er mangel på ansatte som behersker engelsk godt nok, og mangel på ansatte som behersker fremmedspråk i det hele tatt.
- Mange arbeidsgivere i Norge etterspør fremmedspråkkompetanse i kombinasjon med annen kunnskap ("dobbelkompetanse")

8. Veien videre

Innledningsvis stiller mandatet tre spørsmål: Hvilken rolle har fremmedspråkene i Norge i dag? Hvilken rolle bør de ha? – Og hvordan kan vi komme oss dit? Kartleggingen i kapitlene 1 -7 har svart på det første spørsmålet. I dette kapitlet søker vi å svare på de to siste spørsmålene og komme med konkrete forslag til tiltak.

Om ti år må instituttet ha en studieportefølje som oppleves som relevant for studenter og samfunnet. Vi må være på et punkt der den negative trenden er snudd når det kommer til antall søkere og gjennomføring. Det innebærer blant annet at det skal være tilstrekkelig rekruttering til å dekke samfunnets behov for fremmedspråkkompetanse innen skolevesenet, academia og arbeidslivet. Instituttet skal jobbe aktivt for å skape politisk bevissthet om fremmedspråkernes viktighet i skolen og høyere utdanning. ILOS skal ha bidratt til å skape en tydelig endring i den generelle holdningen i samfunnet når det gjelder fremmedspråk, og at det ikke «er nok med engelsk». Instituttet skal jobbe utadrettet og være synlig i samfunnsdebatten. Fagmiljøene ved ILOS skal være et naturlig sted å ta kontakt for å søke informasjon om våre fagområder.

1. Internt arbeid

Det er skrevet inn i ILOS' strategi 2030 at instituttet «skal være blant Nordens ledende utdanningsinstitusjoner hvor studentene lykkes både faglig og profesjonelt» (*ILOS' strategi 2030*). For at ILOS skal bli et ledende institutt innen fremmedspråkfagene foreslår komiteen følgende tiltak:

- a) Opprette tverrfaglige samfunnsrelevante grader med integrert fremmedspråk. Dette tilsvarer «dobbeltkompetansen» som etterspørres i offentlig forvaltning og næringsliv (se f.eks. Filosofi, politikk og økonomi). Komiteen foreslår en BA-grad i fremmedspråk som f.eks. kan inkludere samfunnsøkonomi, statsvitenskap og/eller juss. Denne graden forutsetter en 80-gruppe fordypning i språk. Komiteen foreslår å gjøre nødvendige endringer i dagens ordning med 40-gruppe og frie emner.
- b) Utrede muligheten for å tilby til et honors-tillegg i fremmedspråk for relevante utdanninger som eksempel ingeniørfag, geologi eller andre realfag.
- c) Ved ansettelse skal det tas hensyn til de endringer som kommer i studieporteføljen, arbeidet med arbeidslivsrelevans og samfunnets behov.
- d) I alle stillingsutlysninger skal det være med et punkt om at instituttet i den aktuelle stillingen forventer at den nyansatte etablerer en aktiv kontakt med samfunnet, næringslivet og/eller skolen.
- e) Integrere det europeiske rammeverket i studietilbudet for å tydeliggjøre for alle hvor det språklige nivået ligger, både ved opptak og ved fullførte grader.
- f) Sørge for intern opplæring i det europeiske rammeverket for språk CEFR. Punkt d) og e) bør gjøres parallelt og innen slutten av 2024.
- g) Utrede muligheten for å kunne nivåsertifisere deler av fremmedspråkutdanningene våre (særlig årsenhetene) i tråd med CEFR. Denne nivåsertifiseringen skal kunne gi studentene adgang til utveksling, praksisplasser og studier i utlandet.
- h) Gjennomføre to undersøkelser i løpet av 2024-25 som gir mer kunnskap om studentenes faktiske forkunnskaper og sammenheng med gjennomføring og frafall. Bruke det europeiske rammeverket i undersøkelsen.
- i) Sørge for at kompetansekravet til begynnerstudenten er oppnåelig med den kompetansen studentene har fra videregående skole.
- j) For å oppnå målsettingen i punkt i) må underviserne ved ILOS se på eksamensoppgaver fra videregående skole. Undervisere må kjenne til nivået på VG2 og VG3.
- k) For å oppnå målsettingen i punkt i) arrangeres et årlig internt dagsseminarer for språkene der det jobbes konkret med overgangen mellom videregående og universitet.
- l) Bruke av fremmedspråkdagen mer målrettet for å rekruttere elever fra de nåværende kullene i videregående skole. Dette vil også fungere som et omdømmearbeid.

2. Eksternt påvirkningsarbeid

UiO bidrar med kunnskap som utvikler samfunnet, og må derfor se sine utdanninger i sammenheng med skoleløpet og de utdanningspolitiske beslutningene. ILOS som landets største språkinstitutt må stå i spissen for å heve fremmedspråkernes status i offentligheten. På bakgrunn av dette foreslår komiteen følgende tiltak:

- a) Ta initiativ til å utvikle en nasjonal fremmedspråkstrategi som skal brukes til å øke politisk interesse for å satse på fremmedspråk i skole og høyere utdanning.
- b) Nedsette en komité på ILOS som samarbeider med Fremmedspråksenteret, andre universiteter og skoleeiere om en nasjonal strategi. Strategien er klar innen utgangen av 2025.
- c) Sette av tid i timeregnskapet slik at medlemmene i fremmedspråkkomiteen kan formidle funnene i denne rapporten. Gjennom for eksempel artikler, kronikker og podkast.
- d) Presentere funnene i denne rapporten for ledelsen i videregående skole for å skape bevissthet om hvorfor situasjonen for fremmedspråk også angår dem, slik at de prioriterer og sikrer bedre tilbud i fordypning fremmedspråk på VG3.

3. Tiltak rettet mot arbeidslivet

For å imøtekomme forventningene om økt arbeidslivsrelevans i høyere utdanning, slik det blant annet kommer til uttrykk i Stortingsmelding 16 (2021) *Utdanning for omstilling*, foreslår komiteen følgende tiltak:

- a) Engasjere noen med rett kompetanse til å gjennomføre en undersøkelse rettet mot utvalgte sektorer i arbeidslivet, for å kartlegge deres behov for og bruk av fremmedspråkkompetanse. Gjennomføres i løpet av 2024
- b) Sørge for at det finnes forskning som dokumenterer situasjonen for europeiske fremmedspråk i Norge. F.eks. øremerke en PhD-stilling til en spisset utlysning som skal undersøke de politiske og økonomiske konsekvensene av den ensidige satsningen på engelsk i Norge.
- c) Funnene fra punkt a) og b) skal gi instituttet kunnskap som kan brukes på tre måter:
 - i. Kunnskapsbasert politisk påvirkningsarbeid (ref. 2 a)
 - ii. Styrke arbeidslivsrelevans i studietilbudet (ref. 1 a)
 - iii. Legge føringer for hvilken samfunnskontakt som vektlegges i stillingsutlysningen (ref. 1 c)
- d) Identifisere og tilrettelegge relevante emner på 2000-nivå som kan brukes til videreutdanning for ansatte i offentlig sektor og næringslivet.
- e) Engasjere forelesere fra relevante sektorer i arbeidslivet for å levere spisskompetanse i emner der det måtte være behov (for eksempel en med erfaringer fra forhandlinger med tyske firmaer i petroleumsindustrien).

9. Referanseliste

- Bjørke, C., & Grønn, B. (2014). Fremmedspråk på barnetrinnet - quo vadis? *Acta Didacta Norge Vol. 8. Nr. 2. Art. 11.*
- Dahl, A. (2022). University language students' motivations for their language of study. *Nordic Journal of Language Teaching and Learning. Vol. 10 No. 1 (2022): Summer/Autumn 2022.*
- Europarådet. (2023, 06 07). *Europarådet*. Hentet fra <https://www.coe.int/en/web/language-policy/language-policies>
- Fremmedspråksenteret. (2022). *Elevenes valg av fremmedspråk på videregående 2020-2021*. Hentet fra https://www.hiof.no/fss/sprakvalg/fagvalgstatistikk/elevenes-valg-av-fremmedsprak-pa-videregaende-2021-2022_endelig.pdf
- Fremmedspråksenteret. (2023). *Elevene sitt valg av fremmedspråk på ungdomsskolen 2022-2023*. Hentet fra https://www.hiof.no/fss/sprakvalg/fagvalgstatistikk/elevene-sine-valg-av-fremmedsprak-i-ungdomsskolen-22_23_endelig.pdf
- Hellekjær, G. O. (2007). *Fremmedspråk i norsk næringsliv - engelsk er ikke nok!* Fremmedspråksenteret. Hentet fra <http://hdl.handle.net/11250/147924>
- Hellekjær, G. O. (2010). *Språkmakt og avmakt: bruk av og behov for fremmedspråk i statsforvaltningen*. https://www.nb.no/items/URN:NBN:no-nb_digibok_2018020248392.
- Hellekjær, G. O. (u.d.). *Språkmakt og avmakt 2020 - foreløpig rapport*. Hentet fra <https://www.coe.int/en/web/language-policy/language-policies>
- Hellekjær, G. O. (u.d.). *Språkmakt og avmakt 2020 - foreløpig rapport*.
- Hellekjær, G. O., & Hellekjær, A. I. (2014). *Is anglophone complacency a virtue of necessity?* Hentet fra <https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/41580/SJER%20Manuscript%20final%20version.pdf?sequence=5>
- Institutt for litteratur, områdestudier og europeiske språk. (u.d.). *ILOS' strategi 2030*. Hentet fra <https://www.hf.uio.no/ilos/om/organisasjon/styret/moter/2022/vedlegg-130622/ilos-strategi-2030---vedtatt.pdf>
- Kelly, M., Verstraete–Hansen, L., Gramling, D., Ryan, L., Dutton, J., & Forsdick, C. (2017, February 23). Do we need modern language graduates in a globalised world? *Times Higher Education*, ss. 2294, s. 32–39.
- Meld. St. 16 (2020-2021). (u.d.). *Utdanning for omstilling — Økt arbeidslivsrelevans i høyere utdanning*. Hentet fra Kunnskapsdepartementet: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-16-20202021/id2838171/>
- Meld. St. 21 (2020–2021). (u.d.). *Fullføringsreformen – med åpne dører til verden og fremtiden*. Hentet fra Kunnskapsdepartementet: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-21-20202021/id2840771/>
- Meld. St. 25 (2016-2017). (u.d.). *Melding til Stortinget. Humaniora i Norge*. Hentet fra Kunnskapsdepartementet: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-25-20162017/id2545646/>

- Meld. St. 28 (2015–2016). (u.d.). *Fag – fordypning – forståelse. En fornyelse av kunnskapsløftet Kunnskapsdepartementet*. Hentet fra Kunnskapsdepartementet: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-28-20152016/id2483955/>
- Meld. St. 7 (2020-2021). (u.d.). *En verden av muligheter - Internasjonal studentmobilitet i høyere utdanning*. Hentet fra Kunnskapsdepartementet: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-7-20202021/id2779627/>
- NOU 2015: 8. (u.d.). *Fremtidens skole — Fornyelse av fag og kompetanser*. Hentet fra Kunnskapsdepartementet: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2015-8/id2417001/>
- Opinion. (2020). *En undersøkelse blant søkere til Universitetet i Oslo*. Hentet fra <https://www.uio.no/for-ansatte/arbeidsstotte/sta/kvalitetssystem/undersokelser/uio-sokerundersokelse-2020.pd>
- Sveriges universitets- och högskoleförbund. (2017). *Behovet av en språk-strategi för Sverige*. Hentet fra <https://suhf.se/app/uploads/2019/03/Spr%C3%A5k%C3%A4mnen-SLUTRAPPORT-med-f%C3%B6rslag-170707.pdf>
- The British Academy, the Arts and Humanities Research Council, the Association of School and College Leaders, the British Council and Universities UK. (2020). *Towards a national languages strategy: education and skills*. Hentet fra https://www.thebritishacademy.ac.uk/documents/2597/Towards-a-national-languages-strategy-July-2020_R0FHmzB.pdf
- Toresen, J. (2020). *Lengdehopp uten tilløp? En undersøkelse av overgangen fra tyskundervisningen på skolen til tyskstudiet på universitetet i Norge*. Oslo: Universitetet i Oslo.
- Undervisningsministeriet og Uddannelses- og Forskningsministeriet. (2017). *Strategi for styrkelse af fremmedsprog i uddannelsessystemet*. Hentet fra Regeringen: <https://ufm.dk/publikationer/2017/strategi-for-styrkelse-af-fremmedsprog-i-uddannelsessystemet>
- Uniavisen. (2018, 02 14). *Sprog døden fortsætter: So long, farewell, auf wiedersehen, adieu*. Hentet fra https://uniavisen.dk/long-farewell-auf-wiedersehen-adieu/?_gl=1*18l7vk4*_ga*NjMwMTY1OTAxLjE2NzgwMDIwMjM.*_up*MQ..
- Utenriksdepartementet. (u.d.). *Norge i Europa. Regjeringens strategi for samarbeidet med EU 2018-2021*. Hentet fra https://www.regjeringen.no/globalassets/departementene/ud/vedlegg/europapolitikk/eustrategi2018_2021_a.pdf
- Utenriksdirektoratet. (2023, 06 07). *Kjennetegn på måloppnåelse – fremmedspråk nivå II*. Hentet fra <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/kjennetegn/kjennetegn-pa-maloppnaelse-fremmedsprak-niva-ii/>
- Venstre. (u.d.). *Venstres Stortingsvalgprogram 2021-2025. Frihet og muligheter for alle*. Hentet fra https://www.venstre.no/assets/Venstres_Stortingsvalgprogram_2021-2025.pdf
- Verstraete-Hansen, L., & Øhrgaard, P. (2017). *Sprogløse verdensborgere. Om en uddannelsespolitikk, der forsvant*. København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag.
- Vold, E. T., & Doetjes, G. (2012). Fremmedspråk i norsk arbeidsliv: gapet mellom behov og etterspørsel. *Acta Didactica Norge* 6, 1 - 19.

10. Vedleggsliste

1. 40-grupper i fremmedspråk
2. Tall fra samordna opptak 2022
3. Søkertall 2023
4. Studentundersøkelse om fremmedspråk
5. Kartlegging av partiprogram for stortingsperioden 2021 - 2025
6. Kartlegging av bruk og behov for fremmedspråk i arbeidslivet – oppsummering
7. Kartlegging av bruk og behov for fremmedspråk i arbeidslivet (inviterte)
8. Kartlegging av bruk og behov for fremmedspråk i arbeidslivet (åpen)

Oversikt per 40-gruppe

Row Labels	Count of Program
Bosnisk/kroatisk/serbisk(40BKSS)	7
Estetiske studier og allmenn litteraturvitenskap	1
Europeiske språk	3
Informatikk - språkteknologi	1
Lingvistikk	1
Sosialantropologi	1
Fransk(40FRA2)	52
Asia og Midtøsten studier	1
Estetiske studier og allmenn litteraturvitenskap	4
Europeiske språk	9
Filosofi	1
Honours	1
Idéhistorie	4
Informatikk - språkteknologi	9
Kulturhistorie	1
Kunsthistorie og visuelle studier	3
Lingvistikk	2
Musikkvitenskap	1
Nordiske studier	3
Samfunnsøkonomi	2
Statsvitenskap	11
Italienskspråkgkultur(40ITASKUL2)	36
Arkeologi og konservering	3
Asia og Midtøsten studier	4
Estetiske studier og allmenn litteraturvitenskap	1
Europeiske språk	5
Historie	2
Informatikk - språkteknologi	6
Kulturhistorie	1
Kunsthistorie og visuelle studier	3
Lingvistikk	3
Medier og kommunikasjon	1
Sosialantropologi	2
Statsvitenskap	5
Nederlandsk(40NEDS)	12
Europeiske språk	3
Informatikk - språkteknologi	3
Lingvistikk	2
Medier og kommunikasjon	1
Musikkvitenskap	1
Samfunnsgeografi	1
Statsvitenskap	1
Polsk(40POLSK1)	5
Arkeologi og konservering	1
Europeiske språk	2
Historie	1

Informatikk - språkteknologi	1
Portugisisk(40POR)	5
Europeiske språk	1
Historie	1
Honours	1
Sosialantropologi	2
Russisk(40RUSS2)	33
Asia og Midtøsten studier	1
Estetiske studier og allmenn litteraturvitenskap	2
Europeiske språk	4
Historie	3
Informatikk - språkteknologi	13
Lingvistikk	2
Nordiske studier	1
Sosialantropologi	1
Statsvitenskap	6
Spansk(40SPA)	27
Arkeologi og konservering	1
Estetiske studier og allmenn litteraturvitenskap	1
Europeiske språk	8
Historie	3
Honours	1
Informatikk - språkteknologi	4
Kunsthistorie og visuelle studier	2
Lingvistikk	1
Musikkvitenskap	1
Nordiske studier	1
Sosialantropologi	2
Statsvitenskap	2
Tysk(40TYSK)	28
Estetiske studier og allmenn litteraturvitenskap	5
Europeiske språk	3
Historie	6
Honours	1
Idéhistorie	1
Informatikk - språkteknologi	6
Klassiske språk	1
Kunsthistorie og visuelle studier	1
Lingvistikk	2
Musikkvitenskap	1
Statsvitenskap	1
Grand Total	205

Oversikt per studieprogram

Row Labels	Count of Program
Estetiske studier og allmenn litteraturvitenskap	14
Bosnisk/kroatisk/serbisk(40BKSS)	1
Fransk(40FRA2)	4
Italiensspråkgkultur(40ITASKUL2)	1
Russisk(40RUSS2)	2
Spansk(40SPA)	1
Tysk(40TYSK)	5
Europeiske språk	38
Bosnisk/kroatisk/serbisk(40BKSS)	3
Fransk(40FRA2)	9
Italiensspråkgkultur(40ITASKUL2)	5
Nederlandsk(40NEDS)	3
Polsk(40POLSK1)	2
Portugisisk(40POR)	1
Russisk(40RUSS2)	4
Spansk(40SPA)	8
Tysk(40TYSK)	3
Lingvistikk	13
Bosnisk/kroatisk/serbisk(40BKSS)	1
Fransk(40FRA2)	2
Italiensspråkgkultur(40ITASKUL2)	3
Nederlandsk(40NEDS)	2
Russisk(40RUSS2)	2
Spansk(40SPA)	1
Tysk(40TYSK)	2
Informatikk - språkteknologi	43
Bosnisk/kroatisk/serbisk(40BKSS)	1
Fransk(40FRA2)	9
Italiensspråkgkultur(40ITASKUL2)	6
Nederlandsk(40NEDS)	3
Polsk(40POLSK1)	1
Russisk(40RUSS2)	13
Spansk(40SPA)	4
Tysk(40TYSK)	6
Sosialantropologi	8
Bosnisk/kroatisk/serbisk(40BKSS)	1
Italiensspråkgkultur(40ITASKUL2)	2
Portugisisk(40POR)	2
Russisk(40RUSS2)	1
Spansk(40SPA)	2
Asia og Midtøsten studier	6
Fransk(40FRA2)	1
Italiensspråkgkultur(40ITASKUL2)	4
Russisk(40RUSS2)	1
Filosofi	1
Fransk(40FRA2)	1
Idéhistorie	5
Fransk(40FRA2)	4
Tysk(40TYSK)	1
Kulturhistorie	2

Fransk(40FRA2)	1
Italienskspråkogkultur(40ITASKUL2)	1
Kunsthistorie og visuelle studier	9
Fransk(40FRA2)	3
Italienskspråkogkultur(40ITASKUL2)	3
Spansk(40SPA)	2
Tysk(40TYSK)	1
Musikkvitenskap	4
Fransk(40FRA2)	1
Nederlandsk(40NEDS)	1
Spansk(40SPA)	1
Tysk(40TYSK)	1
Nordiske studier	5
Fransk(40FRA2)	3
Russisk(40RUSS2)	1
Spansk(40SPA)	1
Honours	4
Fransk(40FRA2)	1
Portugisisk(40POR)	1
Spansk(40SPA)	1
Tysk(40TYSK)	1
Samfunnsøkonomi	2
Fransk(40FRA2)	2
Statsvitenskap	26
Fransk(40FRA2)	11
Italienskspråkogkultur(40ITASKUL2)	5
Nederlandsk(40NEDS)	1
Russisk(40RUSS2)	6
Spansk(40SPA)	2
Tysk(40TYSK)	1
Arkeologi og konservering	5
Italienskspråkogkultur(40ITASKUL2)	3
Polsk(40POLSK1)	1
Spansk(40SPA)	1
Historie	16
Italienskspråkogkultur(40ITASKUL2)	2
Polsk(40POLSK1)	1
Portugisisk(40POR)	1
Russisk(40RUSS2)	3
Spansk(40SPA)	3
Tysk(40TYSK)	6
Medier og kommunikasjon	2
Italienskspråkogkultur(40ITASKUL2)	1
Nederlandsk(40NEDS)	1
Samfunnsgeografi	1
Nederlandsk(40NEDS)	1
Klassiske språk	1
Tysk(40TYSK)	1
Grand Total	205

Tall fra Samordna opptak 2022

Fransk

Språk	Stuedsted	Grad	Studieplasser	Møtt
Fransk	HiØ	Nettstudier Deltid	20	28
		Nettstudier	40	33
	NTNU	Årsenhet	25	19
		Fransk m/didaktikk	25	29
		Europastudier m/fransk	5	5
		Bachelor	7	0
		Lektor – fransk	10	0
	UiA	Årsenhet	25	5
	UiB	Årsenhet	8	5
		Bachelor	10	8
		Lektor – fransk	4	1
	UiO	Årsenhet	45	32
		Bachelor	34	27
		Lektor – fransk*	25*	4
	OsloMet	Fransk 5.-10.trinn	(videreutd.)	2

Spansk

Språk	Stuedsted	Grad	Studieplasser	Møtt
Spansk	HiØ	Nettstudier Deltid	20	36
		Nettstudier	40	48
	NTNU	Årsenhet	30	29
		Bachelor	10	8
	UiA	Årsenhet	30	16
	UiB	m/lat.am.studier, årsenhet	10	4
		m/lat.am.studier bachelor	30	12
		Lektor – spansk	10	7
	UiO	Årsenhet	47	33
		Bachelor	33	16
		Lektor – spansk	25*	4
	UiT	Spansk og latinam.studier	10	4
	USN	Nettstudier	40	39
	OsloMet	Spansk, 5.-10.trinn	(videreutd.)	4

Italiensk

Språk	Stuedsted	Grad	Studieplasser	Møtt
Italiensk	UiB		10	9
	UiO	Årsenhet	16	18
		Bachelor	25	26

Tysk

Språk	Stuedsted	Grad	Studieplasser	Møtt
Tysk	HiØ	Nettstudier Deltid	20	33
		Nettstudier	40	41
	NTNU	Årsenhet	25	16
		Bachelor	7	1
		Lektor – tysk	10	6
	UiA	Årsenhet	25	14
	UiB	Årsenhet	8	1
		Bachelor	10	3
		Lektor – tysk	4	1
	UiO	Årsenhet	40	24
		Bachelor	17	12
		Lektor – tysk	25*	8
	OsloMet	Tysk 5.-10.trinn	(videreutd.)	6

Russisk

Språk	Stuedsted	Grad	Studieplasser	Møtt
Russisk	UiB		15	9
	UiO		40	37
	UiT		15	10
		Russlandstudier (historie)	10	5

*Lektorprogrammet studieretning fremmedspråk har 25 studieplasser, felles for de tre språkene. Det er UV som eier disse studieplassene.

Undersøkelse om fremmedspråk

Oppdatert: 20. mars 2023 kl. 9:43

Kjære student! Instituttet ønsker å bli bedre kjent med studentene sine og setter stor pris på om dere vil sette av noen få minutter til å svare på denne spørreundersøkelsen.

1. Hvilket program studerer du?

Antal svar: **220**

Svar	Antal	% av svar	
40-gruppe	52	23.6%	 23.6%
Lektorprogram , studieretning fremmedspråk	44	20%	 20%
Årsenhet	32	14.5%	 14.5%
Bachelor i europeiske språk	92	41.8%	 41.8%

a) Hviket år startet du på bachelor-graden?

Antal svar: **92**

Svar	Antal	% av svar	
Annet år	1	1.1%	 1.1%
2022	26	28.3%	 28.3%
2021	28	30.4%	 30.4%
2020	26	28.3%	 28.3%
2019	8	8.7%	 8.7%
2018	0	0%	0%
2017	2	2.2%	 2.2%
2016	1	1.1%	 1.1%
2015	0	0%	0%

b) Hvilket språk studerer du?

Antal svar: 92

Svar	Antal	% av svar	
Bosnisk /Kroatisk /Serbisk	2	2.2%	 2.2%
Tsjekkisk	5	5.4%	 5.4%
Polsk	5	5.4%	 5.4%
Italiensk	11	12%	 12%
Russisk	19	20.7%	 20.7%
Spansk	13	14.1%	 14.1%
Fransk	21	22.8%	 22.8%
Tysk	16	17.4%	 17.4%

c) Hva er målsetningen din?

Antal svar: 92

Svar	Antal	% av svar	
Jeg planlegger å fullføre bachelor for å bli lærer	4	4.3%	 4.3%
Jeg planlegger å studere noe annet /skifte studieretning	4	4.3%	 4.3%
Jeg planlegger kun å ta noen emner (av bachelorgraden)	8	8.7%	 8.7%
Jeg planlegger å fullføre bachelorgraden	76	82.6%	 82.6%

a) Hvilket språk studerer du?

Antal svar: 32

Svar	Antal	% av svar	
Italiensk	10	31.3%	 31.3%
Spansk	4	12.5%	 12.5%
Fransk	12	37.5%	 37.5%
Tysk	6	18.8%	 18.8%

b) Hva er målsetningen din?

Antal svar: 32

Svar	Antal	% av svar	
Jeg planlegger å utvide til bachelor	4	12.5%	 12.5%
Jeg planlegger å fullføre årsenheten for å bli lærer	2	6.3%	 6.3%
Jeg planlegger å studere noe annet / skifte studium	1	3.1%	 3.1%
Jeg planlegger kun å ta noen emner	4	12.5%	 12.5%
Jeg planlegger å fullføre årsenheten	21	65.6%	 65.6%

a) Hvilket år startet du på lektorprogrammet?

Antal svar: 44

Svar	Antal	% av svar	
Annet år	0	0%	0%
2022	4	9.1%	 9.1%
2021	2	4.5%	 4.5%
2020	5	11.4%	 11.4%
2019	20	45.5%	 45.5%
2018	8	18.2%	 18.2%
2017	2	4.5%	 4.5%
2016	3	6.8%	 6.8%
2015	0	0%	0%

b) Hvilket språk har du som 80-gruppe?

Antal svar: 44

Svar	Antal	% av svar	
Fransk	8	18.2%	 18.2%
Spansk	12	27.3%	 27.3%
Tysk	24	54.5%	 54.5%

c) Hva er målsetningen din?

Antal svar: 44

Svar	Antal	% av svar	
Jeg planlegger å studere noe annet / bytte studium	3	6.8%	6.8%
Jeg planlegger å bytte til bachelor for europeiske språk	0	0%	0%
Jeg planlegger kun å ta noen emner	0	0%	0%
Jeg planlegger å fullføre lektorprogrammet	41	93.2%	93.2%

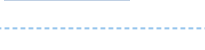

a) Hvilken 40-gruppe har du valgt?

Antal svar: 52

Svar	Antal	% av svar	
Tysk (40TYSK)	6	11.5%	11.5%
Tsjekkisk (40TSJ1)	0	0%	0%
Spansk (40SPA)	5	9.6%	9.6%
Russisk (40RUSS2)	5	9.6%	9.6%
Portugisisk (40POR)	1	1.9%	1.9%
Polsk (40POLSK1)	2	3.8%	3.8%
Nederlandsk (40NEDS)	6	11.5%	11.5%
Italiensk språk og kultur (40ITASKUL2)	10	19.2%	19.2%
Fransk (40FRA2)	17	32.7%	32.7%
Bosnisk/kroatisk/serbisk (40BKSS)	0	0%	0%

b) Hvilket studieprogram tilhører du?

Antal svar: 52

Svar	Antal	% av svar	
Annet	1	1.9%	 1.9%
Idéhistorie	1	1.9%	 1.9%
Statsvitenskap	10	19.2%	 19.2%
Sosiologi	0	0%	 0%
Samfunnsgeografi	0	0%	 0%
Sosialantropologi	2	3.8%	 3.8%
Samfunnsøkonomi	0	0%	 0%
Informatikk - språkteknologi	7	13.5%	 13.5%
Honours	2	3.8%	 3.8%
Nordiske studier	0	0%	 0%
Medier og kommunikasjon	0	0%	 0%
Musikkvitenskap	3	5.8%	 5.8%
Lingvistikk	6	11.5%	 11.5%
Kunsthistorie og visuelle studier	4	7.7%	 7.7%
Kulturhistorie	1	1.9%	 1.9%
Historie	7	13.5%	 13.5%
Filosofi	0	0%	 0%
Europeiske språk	2	3.8%	 3.8%
Estetiske studier og allmenn litteraturvitenskap	3	5.8%	 5.8%
Arkeologi og konservering	1	1.9%	 1.9%
Klassiske språk	0	0%	 0%
Asia og Midtøsten studier	2	3.8%	 3.8%

c) Hva er målsetningen din?

Antal svar: 52

Svar	Antal	% av svar	
Jeg planlegger å utvide 40-gruppen i dette språket til en 80-/100-gruppe.	14	26.9%	 26.9%
Jeg planlegger kun å ta noen emner	4	7.7%	 7.7%
Jeg planlegger å fullføre 40-gruppen	34	65.4%	 65.4%

2. Hvilke forkunnskaper hadde du i fremmedspråket før du startet?

Antal svar: 220

Svar	Antal	% av svar	
Annet	14	6.4%	 6.4%
Jeg hadde ingen forkunnskaper	50	22.7%	 22.7%
Jeg har fremmedspråk fra vgs (nivå 2 eller C-språk)	30	13.6%	 13.6%
Jeg har fremmedspråk fra vgs (nivå 3 eller B-språk)	50	22.7%	 22.7%
Jeg har bodd/studert i det aktuelle språkområdet	43	19.5%	 19.5%
Jeg er morsmålsbruker	33	15%	 15%

Morsmålsbruker: Hvor lett/vanskelig var/er det å følge med på undervisningen på fremmedspråket i emner på 1000-nivå?

Antal svar: 33

Snitt: 2.76

Median: 2

Svar	Antal	% av svar	
7	0	0%	 0%
6	3	9.1%	 9.1%
5	5	15.2%	 15.2%
4	1	3%	 3%
3	6	18.2%	 18.2%
2	8	24.2%	 24.2%
1	10	30.3%	 30.3%

Bodd/studert i det aktuelle språkområdet: Hvor lett/vanskelig var/er det å følge med på undervisningen på fremmedspråket i emner på 1000-nivå?

Antal svar: 43

Snitt: 3.28

Median: 3

Svar	Antal	% av svar	
7	5	11.6%	 11.6%
6	5	11.6%	 11.6%
5	3	7%	 7%
4	3	7%	 7%
3	7	16.3%	 16.3%
2	8	18.6%	 18.6%
1	12	27.9%	 27.9%

Fremmedspråk fra vgs (nivå 3 eller B-språk): Hvor lett/vanskelig var/er det å følge med på undervisningen på fremmedspråket i emner på 1000-nivå?

Antal svar: 50

Snitt: 3.44

Median: 3

Svar	Antal	% av svar	
7	0	0%	 0%
6	6	12%	 12%
5	5	10%	 10%
4	9	18%	 18%
3	17	34%	 34%
2	11	22%	 22%
1	2	4%	 4%

Fremmedspråk fra vgs (nivå 2 eller C-språk): Hvor lett/vanskelig var/er det å følge med på undervisningen på fremmedspråket i emner på 1000-nivå?

Antal svar: 30

Snitt: 3.97

Median: 4

Svar	Antal	% av svar	
7	1	3.3%	 3.3%
6	2	6.7%	 6.7%
5	8	26.7%	 26.7%
4	8	26.7%	 26.7%
3	6	20%	 20%
2	5	16.7%	 16.7%
1	0	0%	 0%

Ingen forkunnskaper: Hvor lett/vanskelig var/er det å følge med på undervisningen på fremmedspråket i emner på 1000-nivå?

Antal svar: 50

Snitt: 4.22

Median: 4.5

Svar	Antal	% av svar	
7	6	12%	 12%
6	7	14%	 14%
5	12	24%	 24%
4	6	12%	 12%
3	9	18%	 18%
2	6	12%	 12%
1	4	8%	 8%

Annet: Hvor lett/vanskelig var/er det å følge med på undervisningen på fremmedspråket i emner på 1000-nivå?

Antal svar: 14

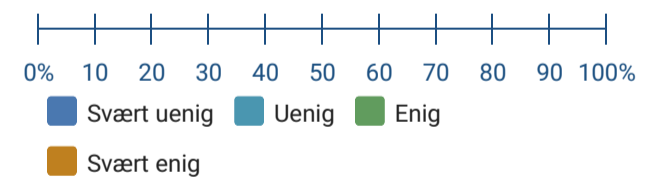
Snitt: 2.64

Median: 2

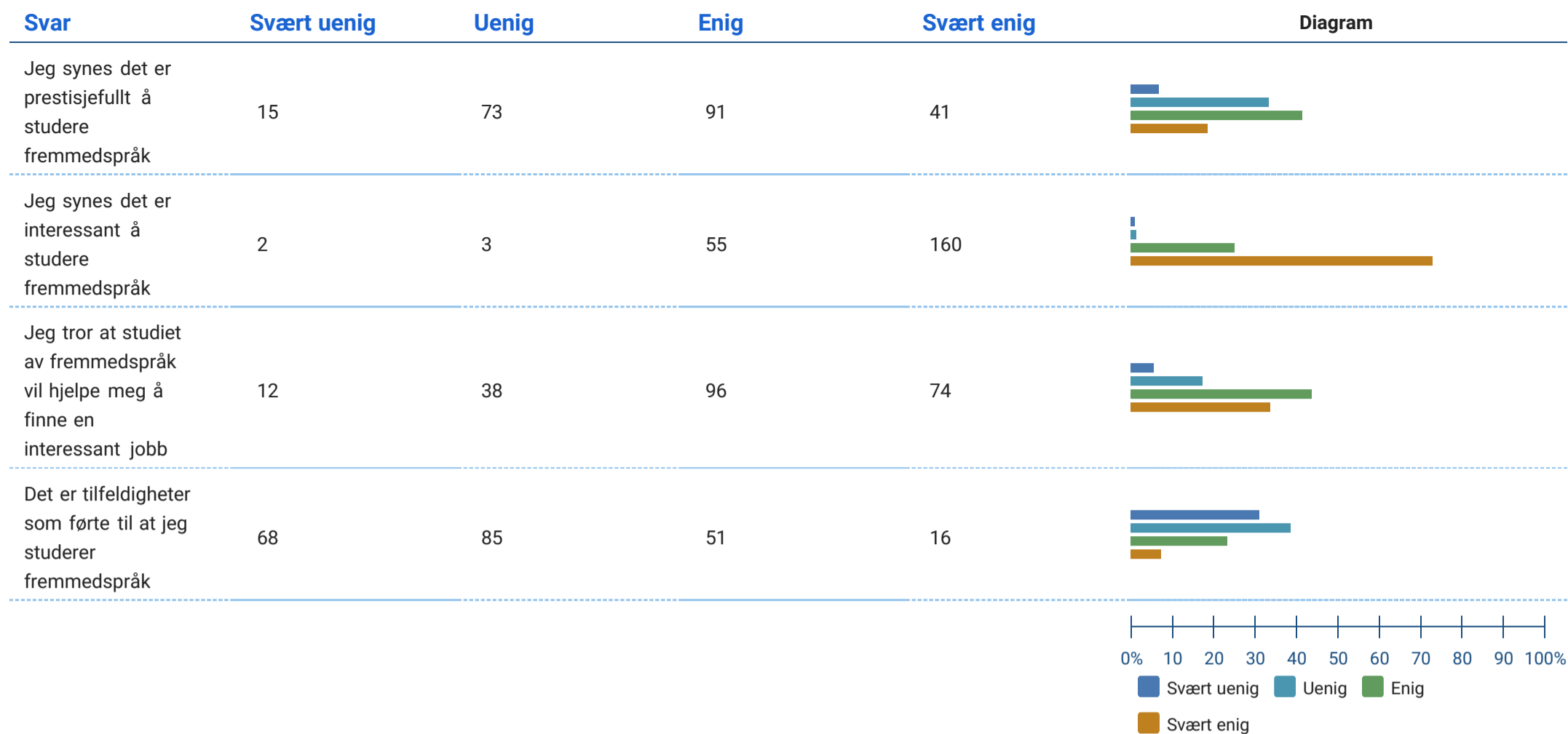
Svar	Antal	% av svar	Diagram
7	0	0%	0%
6	1	7.1%	7.1%
5	0	0%	0%
4	2	14.3%	14.3%
3	3	21.4%	21.4%
2	6	42.9%	42.9%
1	2	14.3%	14.3%

3. Hva var forventningene dine da du valgte språkfaget? (svar på alle)

Svar	Svært uenig	Uenig	Enig	Svært enig	Diagram
Jeg ville lære å kommunisere på fremmedspråket	15	12	47	146	
Jeg ville lære mer om språkets grammatikk	6	16	97	101	
Jeg ville lære om litteratur og lese den på originalspråket	14	42	79	85	
Jeg ville lære mer om samfunn, politikk og historien i det relevante språkområdet	7	30	86	97	

4. Hva motiverte deg til å studere fremmedspråk? (svar på alle)

Politisk påvirkning:

Relevante utdrag fra partiprogram:

Perioden 2021 – 2025

Dette er en oversikt over punktene som kan være relevante for grunnskolen og for videregående opplæring innen fremmedspråk. Oversikten er kun basert på partiprogrammene. Uthevingene i fete typer er våre egne.

Overordnet:

- Det vektlegges generelt å styrke realfag og yrkesfag.
- I den grad man har vedtatt politikk når det gjelder språkopplæring dreier det seg i stor grad om samisk og nynorskundervisning.
- Det er et skille mellom de partiene som ønsker å styrke nynorskundervisningen og de som ønsker å gå bort fra obligatorisk undervisning i sidemål.
- De fleste partier vektlegger også norskopplæring for barn og unge med et annet morsmål enn norsk.
- Det er kun i Venstres partiprogram at «fremmedspråk» nevnes eksplisitt. Det **kan synes som om undervisning i fremmedspråk ikke er noe som vektlegges av ulike partiene som sitter på Stortinget**. Dette gjelder både for grunnskolen og for videregående skole.

Venstre:

- «*Vi vil tilby **et annet fremmedspråk** utover engelsk som valgfag fra og med mellomtrinnet, fordi det er enklere å lære et fremmedspråk i ung alder.*»
- Dere finner Venstres politikk i [Venstres politiske program 2021–2025](#) i kapitlet *Hvordan ruster vi oss for framtida?*, (s. 39).

Rødt:

- Ingen treff på «fremmedspråk» i partiprogrammet.
- Rødt vil at «*at flerspråklige skal få mulighet til å utvikle eget morsmål og **flerspråklighet** gjennom skolegangen. De lovfestede rettighetene til morsmålsopplæring og tospråklig fagstøtte må bli reelle rettigheter i alle kommuner hvor det er praktisk mulig.*»
- Ingen treff på «fremmedspråk» i partiprogrammet.
- Du finner Rødts politikk i deres [Arbeidsprogram for perioden 2021 - 2025](#) i kapittel 7: *Skole, 7.2 En skole som tar vare på alles språk*, (ss. 27 – 29).

SV:

- Ingen treff på «fremmedspråk» i partiprogrammet.
- «*Starte forsøk med digitalundervisning i emner/fag som ikke tilbys i nærskolen, og med det sikre like muligheter for elever på mindre skoler med færre studietilbud.*»

- Du finner SVs politikk i deres [Arbeidsprogram for 2021 - 2025](#) i kapittelet *Arbeidsliv, velferd og fordeling, Oppvekst og kunnskap*, i underkapitlene *Grunnskolen og Videregående opplæring*, (ss. 35 – 39).

Arbeiderpartiet:

- Ingen treff på «fremmedspråk» i partiprogrammet.
- «**Tilby flere språkfag**, herunder tegnspråk, i den videregående skolen.»
- Du finner Arbeiderpartiets politikk [Arbeiderpartiets partiprogram 2021–2025](#) i kapittelet *Velferd, Barnehage, skole og utdanning: En god offentlig skole og lik rett til utdanning*, (ss. 40 – 46).

Høyre:

- Ingen treff på «fremmedspråk» i partiprogrammet.
- «Legge til rette for **flere profilskoler** på ungdomstrinnet, for eksempel yrkesfaglige ungdomsskoler og realfagsungdomsskoler, slik at ungdomsskoletilbudet blir mer mangfoldig, og elever på ungdomstrinnet kan fordype seg i ulike områder.»
- «Si ja til videregående profilskoler som satser på realfag, **språk** og økonomi, etter modell av toppidrettsgymnas.»
- «Videregående skoler inngår **samarbeid med institusjoner innen høyere utdanning** for å sikre at elever som ønsker det, skal få ta fag på høyere nivå.»
- «Legge bedre til rette for **utveksling og internasjonalisering i videregående opplæring**, både innenfor studieforberedende og yrkesfaglige utdanningsprogram.»
- Du finner Høyres politikk i [Høyres Partiprogram 2021–2025](#) i kapittelet *Skole og utdanning, Ungdomsskole* (ss. 26 – 27) og *Videregående* (ss. 27 – 28).

Senterpartiet:

- Ingen treff på «fremmedspråk» i partiprogrammet.
- «Bruke ny teknologi, fjernundervisning o.l. for å tilby elevene størst mulig bredde i valg av fag»
- «Styrke satsingen på **internasjonalisering** blant annet gjennom utveksling.»
- Du finner Senterpartiets politikk i [Senterpartiets stortingsprogram 2021–2025](#) i kapittelet *Utdanning og forskning: En skole bygget på tillit og kunnskap, Videregående opplæring*, (ss. 74 -75).

MDG:

- Ingen treff på «fremmedspråk» i partiprogrammet.
- «Tilby **mer spesialisering på VG1** og stimulere fylkeskommuner til å samarbeide om opplæringstilbud på spesialiserte og små fagområder.»
- Du finner MDGs politikk i [Miljøpartiet De Grønnes Arbeidsprogram 2021–2025](#) i kapittelet *oppvekst og utdanning, Videregående opplæring* (s. 87 – 88).

Fremskrittspartiet:

- Ingen treff på «fremmedspråk» i partiprogrammet.
- «Legge til rette for flere **internasjonale skoler** og privatskoler»
- Du finner Fremskrittspartiet politikk i [Fremskrittspartiets Partiprogram 2021–2025](#) i kapittelet *skole og utdanning*, (ss. 111 – 113).

Kristelig folkeparti:

- Ingen treff på «fremmedspråk» i partiprogrammet.
- «Beholde obligatorisk skriftlig opplæring og vurdering i sidemål i skolen. Samtidig må kvaliteten på sidemålundervisningen heves, og elevene må **introduseres for sidemål tidligere.**» → En mulig åpning for å introdusere fremmedspråk tidligere?
- «Vurdere språkdelt ungdomsskole.» → usikker på hva dette betyr.
- Du finner KrFs politikk i [Stortingsprogrammet 2021 - 2025](#), under kapittel 6. *En skole som ser den enkelte elev* (ss. 22 – 25).

Kartlegging av bruk og behov for fremmedspråk i arbeidslivet – en utprøvende undersøkelse

Bakgrunn for undersøkelsen

Komiteen fikk i sitt mandat i oppdrag å svare på følgende spørsmål: «Hvilke behov ser vi for fremmedspråk i Norge? Hvilke felter trenger fremmedspråk, for eksempel innen næringslivet, utenriktjenesten og NGOer?»

For å svare på dette spørsmålet besluttet komiteen å gjennomføre en egen, utprøvende spørreundersøkelse. Intensjonen var at denne skulle fungere som en supplement til de to store behovsundersøkelsene om bruk av og behov for fremmedspråk i næringslivet (*Fremmedspråk i norsk næringsliv – engelsk er ikke nok*, 2007) og offentlig forvaltning (*Språkmakt og avmakt: bruk av og behov for fremmedspråk i statsforvaltningen*, 2010) gjennomført av Glenn Ole Hellekjær. De skulle også teste funnene fra to studier om at både næringsliv og offentlig sektor etterlyste fremmedspråkkompetanse sammen med annen fagkompetanse (Vold & Doetjes, 2012; Hellekjær, 2014).

Utarbeidelsen av spørreskjema:

Spørreskjemaet ble utarbeidet i samarbeid med Glenn Ole Hellekjær. Komiteen fikk i dette arbeidet tilgang på den foreløpig upubliserte undersøkelsen *Språkmakt og avmakt 2020*, som bygger på undersøkelsen fra 2010 (Hellekjær G. O., 2010). Hellekjær har utbedret enkelte svakheter i spørreskjemaet som ble brukt i studien fra 2010, blant annet ved å inkludere referanser til Det felles europeiske rammeverket for språk. Vi har fått tillatelse til å benytte oss av den upubliserte rapporten i utarbeidelsen av spørreskjemaet vårt. Spørreskjemaet er anonymt og faller derfor utenfor lovverket for innhenting av personopplysninger¹.

Utsending av spørreskjema:

Det har i rammen til denne utredning ikke vært tid til å arbeide systematisk for å lage et representativt utvalg respondenter. Spørreskjemaet har blitt sendt til et tilfeldig utvalg av respondenter innen offentlig og privat sektor. Innenfor disse kategoriene har komiteen valgt ut respondenter fra firmaer, organisasjoner, departementer, mediehus og annet som ble ansett som relevante.

Spørreskjemaet ble sendt ut på to måter via Nettskjema.no. Respondentene vi hadde kartlagt fikk tilsendt en epost med en personlig lenke til å spørreundersøkelsen (se vedlegg 7). Denne løsningen sikret at respondentene forble anonyme, samtidig som vi beholdt oversikt over utvalget av respondenter.

Da det var bekymring om antallet respondenter ville være for lavt til å trekke konklusjoner, laget vi et duplikat av spørreskjemaet. Dette var et åpent skjema som alle som fikk tilsendt lenken kunne svare på (se vedlegg 8). Håpet var at en slik lenke kunne deles videre og dermed ville gi oss flere svar. Begge skjemaene var åpne for svar i perioden 12. mai til 25. mai.

Oppsummering av de viktigste funnene:

Det var totalt 39 respondenter som svarte på spørreskjemaet via den personlige lenken de hadde fått tilsendt. I tillegg var det 22 som svarte på den åpne lenken. Det er til sammen 61 svar. Dette ga oss nok grunnlag til å gjøre en analyse av svarene.

34 av respondentene svarte at de jobbet i offentlig sektor, mens 24 svarer at de jobber i det private

¹ Vurderingen av om skjemaet sikrer anonymitet har blitt gjort av jurist på fakultetet.

Da undersøkelsen var anonym har vi ikke kunnet be respondentene oppgi arbeidssted. I stedet har de blitt bedt om å oppgi stillingstittel. Svarene vi har fått strekker seg fra Teatersjef, til Kommunikasjonsrådgiver og journalist og viser at det er stor bredde blant respondentene (for en detaljert oversikt, se vedlegg 7 og 8).

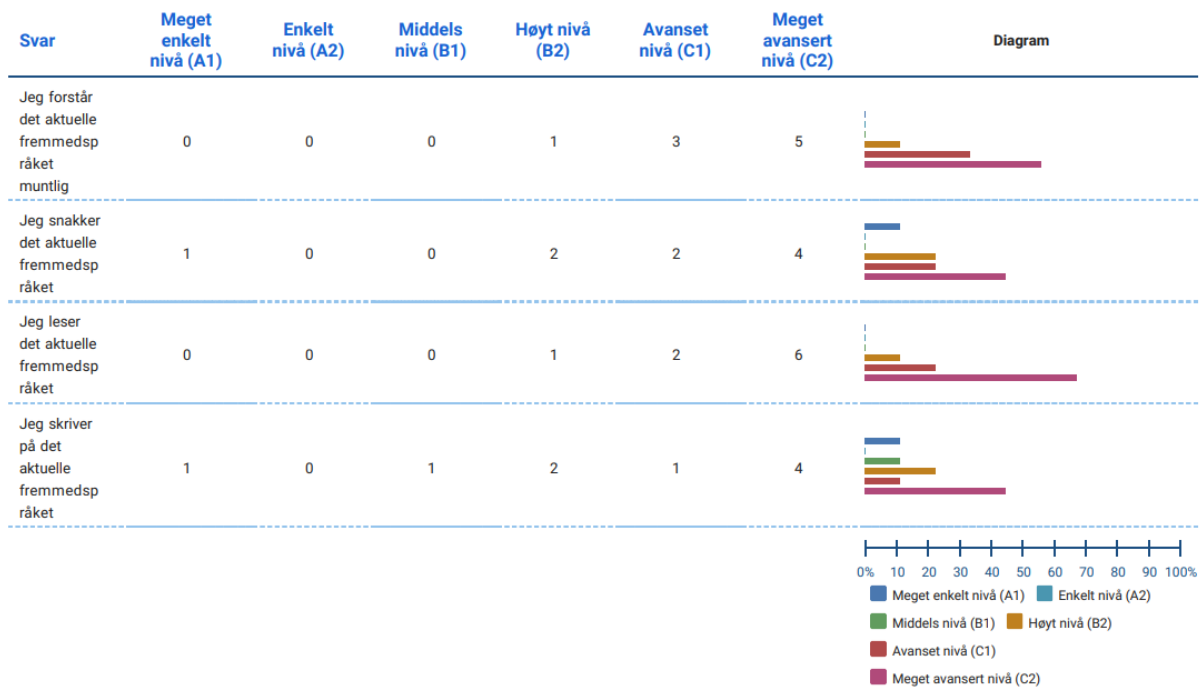
Respondentene fikk et «filtrerings spørsmål»: «Bruker du engelsk og/eller fremmedspråk i jobbsammenheng?». Alle som svarte «*Jeg bruker bare engelsk i jobbsammenheng*» eller «*Nei, jeg bruker ikke engelsk eller andre fremmedspråk i jobbsammenheng*», ble filtrert ut av den videre undersøkelsen (etter et par spørsmål som tok sikte på å kartlegge hvorfor de ikke benyttet fremmedspråk i jobbsammenheng). Det var til sammen 31 respondenter som tilhørte disse to kategoriene.

Det var 30 respondenter som svarte at de brukte fremmedspråk i jobbsammenheng. På spørsmål om hvilke språk de brukte i jobbsammenheng svarte respondentene slik: ukrainsk (3), russisk (3), nederlandsk (1), italiensk (3), spansk (8), fransk (13), tysk (13) og annet (4). Dette bekrefter funn fra Hellekjærs behovsanalyser om at det er fransk, spansk og tysk som benyttes mest i næringslivet og i offentlig forvaltning.

Respondentene ble så bedt om å svare på hvilke språk de bruker mest i jobbsammenheng. De svarte som følger: ukrainsk (1), russisk (2), italiensk (1), portugisisk (1), spansk (5), fransk (4), tysk (10) og annet (5). Alle videre spørsmål i skjema handlet om det fremmedspråket respondentene bruker mest i jobbsammenheng.

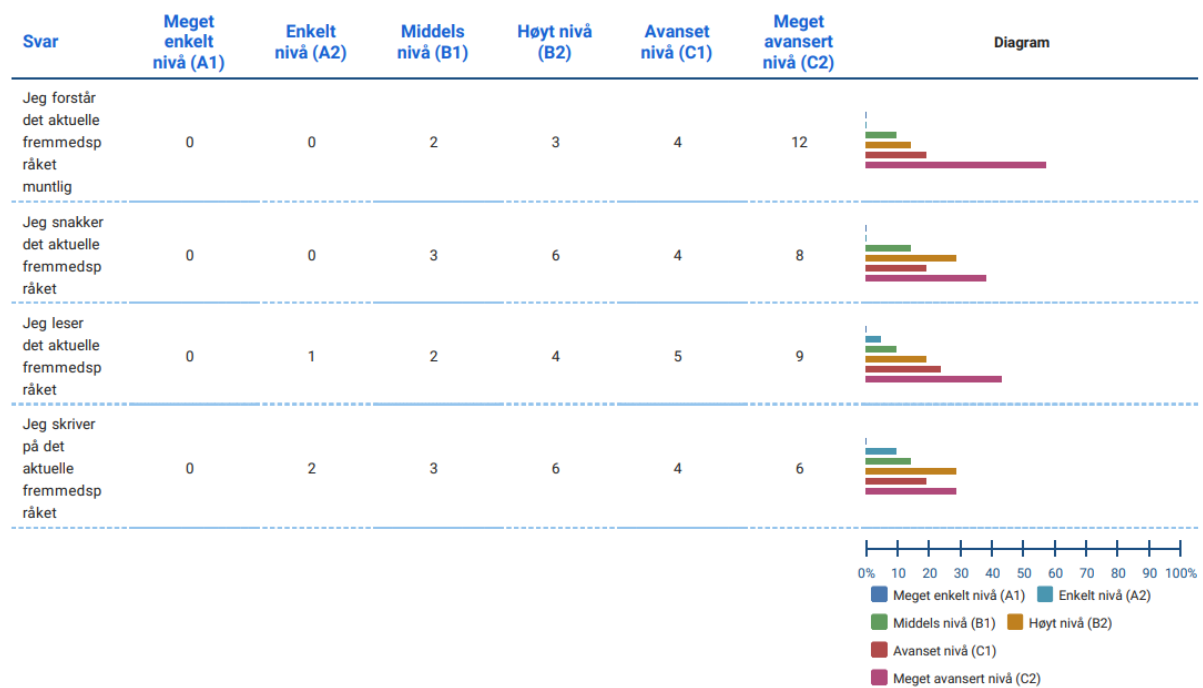
På spørsmål om hvor godt respondentene mener at de behersker det fremmedspråket de bruker mest, ser vi at respondentene jevnt over behersker de fremmedspråket de bruker mest i jobbsammenheng på et høyt nivå. (Se figur 1 og 2. Det er en oversikt per spørreskjema).

Hvor godt mener du at du behersker det aktuelle fremmedspråket? Les beskrivelsene og kryss av på ditt nivå i spørsmålene under.

Figur 1 Åpent spørreskjema

Hvor godt mener du at du behersker det aktuelle fremmedspråket? Les beskrivelsene og kryss av på ditt nivå i spørsmålene under.

Figur 2 Lukket spørreskjema

På spørsmål om bruk av fremmedspråket fant vi at fremmedspråk brukes hyppigere i enkel skriftlig og muntlig kommunikasjon og til lesing av jobbrelevante tekster, enn det gjøres i krevende muntlig kommunikasjon eller skriving av formelle tekster. Dette er i tråd med funnene fra Hellekjærs studier om bruk av fremmedspråk i næringslivet og i offentlig sektor (Hellekjær, 2007; Hellekjær, 2010).

På spørsmål om hvor stor del av arbeidet til respondentene som gjøres på det aktuelle fremmedspråket er det en klar overvekt respondenter som svarer at de brukte det i 1 -25 % av arbeidet, men det er likevel en betydelig andel som bruker fremmedspråk hyppigere.

Angi i prosent hvor stor del av arbeidet ditt som gjøres på det aktuelle fremmedspråket. ^

Antall svar: 9

Svar	Antall	% av svar	
76 - 100%	0	0%	0%
51 - 75%	3	33.3%	 33.3%
26 - 50%	1	11.1%	 11.1%
1 - 25%	5	55.6%	 55.6%

Figur 3 Åpent spørreskjema

Angi i prosent hvor stor del av arbeidet ditt som gjøres på det aktuelle fremmedspråket. ^

Antall svar: 21

Svar	Antall	% av svar	
76 - 100%	2	9.5%	 9.5%
51 - 75%	4	19%	 19%
26 - 50%	3	14.3%	 14.3%
1 - 25%	12	57.1%	 57.1%

Figur 4 Lukket spørreskjema

Respondentene ble videre bedt å svare på om de hadde opplevd misforståelser, problemer eller andre hindringer i jobbsammenheng på grunn av manglende ferdigheter eller kunnskaper i det aktuelle fremmedspråket. Det var få som rapporterte at de hadde opplevd problemer. Dette kan henge sammen med at respondentene som har svart på denne undersøkelsen oppgir at de har gode kunnskaper innen det fremmedspråket de bruker mest i jobbsammenheng.

Respondentene fikk mulighet til å beskrive utfordringer de hadde opplevd i jobbsammenheng med egne ord i fritekstfelt. Det kom inn tre svar:

Når jeg snakker tysk hender det at jeg opplever det som plagsomt at jeg ikke kjenner begreper og relevante faguttrykk på tysk. Da stopper ofte samtalen litt opp og jeg kjenner meg klønete som må forsøke å forklare hva det er jeg mener. Jeg opplever at å bruke norske uttrykk en samtale på tysk, gjør at jeg kommer litt "ut av det" og det er med på å senke nivået på tysken min, som jo egentlig er

godt. Jeg kan ha samtaler om andre temaer som er mer utfordrende uten vanskeligheter, så det handler i stor grad om å kunne det vokabularet som er mer teknisk og relevant for min stilling.

Selv om spansk er mitt morsmål hender det at det er fagtermer som jeg ikke kan på spansk, kun på engelsk. Jeg måtte ofte oversette fra spansk til engelsk eller norsk fordi mine kollegaer i Norge ikke kan spansk og våre samarbeidspartnere i spansktalende land ikke kan engelsk godt nok. Da hendte det at det var ord jeg synes det var vanskelig å oversette for eksempel.

Hovedsakelig formuleringer der det ikke nødvendigvis er åpenbart hva som er riktig måte å si en ting på.

Respondentene ble spurt om de hadde annen fagkompetanse i tillegg til kompetansen de hadde i fremmedspråk. Tilnærmet samtlige (26) svarte at de har universitets- eller høyskoleutdannelse innenfor et annet fagfelt enn fremmedspråk, eller i tillegg til fremmedspråk.

Vi ønsket også å undersøke i hvilken grad respondentene opplevde at «dobbeltkompetanse» var viktig i arbeidslivet, og de ble bedt om å svare på en rekke påstander knyttet til dette. 70 % av respondentene var enige i at fremmedspråkkompetanse hadde vært avgjørende for at de fikk sin nåværende stilling, mens rundt 60 % opplevde at det å ha kompetanse i et annet fagfelt *i tillegg til* fremmedspråk hadde vært avgjørende. Omtrent like mange var enige i påstanden om at det lyses ut få stillinger der fremmedspråk er et krav.

Respondenter med lederansvar fikk fire tilleggsspørsmål der de ble bedt om å svare på spørsmål på vegne av bedriften. Det var totalt 10 respondenter i denne kategorien. Over halvparten (6 av 10) svarer at fremmedspråkkompetanse vektlegges ved ansettelse, mens så mange som 8 av 10 mener at det er viktig at medarbeidere har fagkompetanse i tillegg til fremmedspråk. På spørsmål om fagkompetanse er viktigere enn fremmedspråkkompetanse ved ansettelse er det 1 som er «uenig», 6 som hverken er «enige eller uenige», men 3 svarer at de er «helt enige». 7 av 10 mener at det ikke finnes nok kandidater med fremmedspråk kompetanse i tillegg til fagkompetanse.

Validitet:

Våre funn synes å støtte opp om funnene fra tidligere behovsundersøkelser. Samtidig må resultatene tolkes med forsiktighet da utvalget er lite og det er lavt antall respondenter. Dersom man skal gjøre lignende undersøkelser i fremtiden kan det være lurt å undersøke utvalgte sektorer som vurderes som særlig relevante våre studier/studenter.

Universitetet i Oslo - Kartlegging av bruk og behov for fremmedspråk i arbeidslivet

Oppdatert: 30. mai 2023 kl. 13:55

For hvert spørsmål skal du sette kryss i rubrikken som samsvarer best med din oppfatning av det aktuelle spørsmålet.

Til slutt i spørreskjemaet får du muligheten til å komme med kommentarer og innspill.

Du kan navigere frem og tilbake i spørreskjemaet ved å klikke på pilene nederst på siden.

ANONYMITET Dette skjemaet er anonymt og frivillig. Svarene vil ikke kunne knyttes til deg eller din arbeidsplass.

Svarene som innhentes vil inngå i utarbeidelsen av en handlingsplan for fremmedspråkene ved Institutt for litteratur, områdestudier og europeisk språk (ILOS) ved Universitetet i Oslo.

SPØRSMÅL TIL UNDERSØKELSEN Har du spørsmål om undersøkelsen kan du ta kontakt med Cecilia Ingulstad på e-post c.k.ingulstad@ilos.uio.no eller på telefon 22856081.

Bakgrunnsinformasjon

Er du ansatt i offentlig eller privat sektor?

Antal svar: 36

Svar	Antal	% av svar	
Privat sektor	15	41.7%	 41.7%
Offentlig sektor	21	58.3%	 58.3%

Hva er din stillingstittel? Unngå å nevne arbeidsgiver.

- Førstekonsulent
- Group business controller
- Avdelingsleder
- Kommunikasjonsrådgiver
- Nestleder og avdelingsleder
- Rådgiver
- fagleder
- Daglig leder
- Avdelingsleder
- Prosjektleder
- Dramaturg
- Support- og markedsansvarlig

- Førstebibliotekar
- Journalist
- Seksjonsleder
- rådgiver
- ph.d.-rådgiver
- Underdirektør
- Vice President
- Leder (mellomnivå)
- Seniorrådgiver
- Kommunikasjonsrådgiver
- Universitetslektor
- Rådgiver
- Teatersjef
- Lektor
- Rådgiver
- Rådgiver
- Rådgiver
- Daglig leder
- Forretningsutvikler
- frilans musiker/kunstner/skribent
- fgf
- Studiekonsulent

Hva er din høyeste fullførte utdanning?

Antal svar: 39

Svar	Antal	% av svar	
Universitets - eller høyskoleutdanning på master- eller PhD nivå	29	74.4%	 74.4%
Universitets - eller høyskoleutdanning med varighet på 3 år eller mer	7	17.9%	 17.9%
Universitets - eller høyskoleutdanning med varighet på under 3 år	1	2.6%	 2.6%
Grunn- og videregående skole	2	5.1%	 5.1%

Bruk av fremmedspråk i jobbsammenheng

Bruker du engelsk og/eller fremmedspråk i jobbsammenheng?

Antal svar: 39

Svar	Antal	% av svar	
Nei, jeg bruker ikke engelsk eller andre fremmedspråk i jobbsammenheng	3	7.7%	 7.7%
Jeg bruker kun andre fremmedspråk enn engelsk i jobbsammenheng	2	5.1%	 5.1%
Jeg bruker engelsk og ett eller flere fremmedspråk i jobbsammenheng	19	48.7%	 48.7%
Jeg bruker bare engelsk i jobbsammenheng	15	38.5%	 38.5%

Har du lederansvar i din nåværende stilling?

Antal svar: 23

Svar	Antal	% av svar	
Nei	13	56.5%	 56.5%
Ja	10	43.5%	 43.5%

Hva er grunnen til at du bare bruker engelsk i jobbsammenheng? Sett gjerne flere kryss.

Antal svar: 15

Svar	Antal	% av svar	
Annet	3	20%	 20%
Arbeidsgiver foretrekker at vi bruker engelsk	3	20%	 20%
De jeg er i kontakt med foretrekker å bruke engelsk	7	46.7%	 46.7%
Jeg foretrekker å bruke engelsk	3	20%	 20%
Jeg behersker ikke andre språk	7	46.7%	 46.7%

Oppgi andre grunner:

- Mesteparten av kommunikasjonen (muntlig og skriftlig) i arbeidshverdagen foregår på norsk. Bruker selvsagt engelsk hvis noen henvender seg på engelsk, og til engelske nettsider. Har ikke opplevd å bli kontaktet på andre språk enn norsk eller engelsk i nåværende stilling.
- Jeg har ikke behov/anledning for å bruke andre språk enn norsk og engelsk i jobben
- noen ganger svensk og dansk, men noen ganger engelsk med dem!

Hva er grunnen til at du ikke bruker engelsk eller andre fremmedspråk i jobbsammenheng? Sett gjerne flere kryss.

Antal svar: 3

Svar	Antal	% av svar	
Annet	1	33.3%	 33.3%
Det er ikke behov for å benytte engelsk eller andre fremmedspråk i min stilling	2	66.7%	 66.7%
Jeg opplever at jeg ikke behersker engelsk eller andre fremmedspråk godt nok til å benytte det i jobbsammenheng	0	0%	0%
Jeg behersker ikke andre språk	0	0%	0%

Oppgi andre grunner:

- Jeg bruker fransk, men alternativene åpner ikke for at man kan velge «norsk + et annet fremmedspråk enn engelsk».

I de følgende spørsmålene er vi utelukkende interessert i din bruk av andre fremmedspråk enn engelsk.

Hvilke fremmedspråk bruker du i jobbsammenheng? Sett gjerne flere kryss.

Antal svar: 21

Svar	Antal	% av svar	
Annet	3	14.3%	 14.3%
Ukrainsk	1	4.8%	 4.8%
Russisk	1	4.8%	 4.8%
Nederlandsk	1	4.8%	 4.8%
Portugisisk	0	0%	 0%
Italiensk	1	4.8%	 4.8%
Spansk	6	28.6%	 28.6%
Fransk	9	42.9%	 42.9%
Tysk	11	52.4%	 52.4%

Hvilket annet fremmedspråk:

- Arabisk
- Estisk
- Diverse slaviske ord

Mest brukte fremmedspråk i jobbsammenheng

Nå vil vi at du skal tenke på det fremmedspråket du bruker mest i jobbsammenheng. Når du svarer heretter velger du det svaralternativet som samsvarer best med bruken av dette fremmedspråket.

Hvilket fremmedspråk bruker du mest i jobbsammenheng? Sett kun ett kryss.

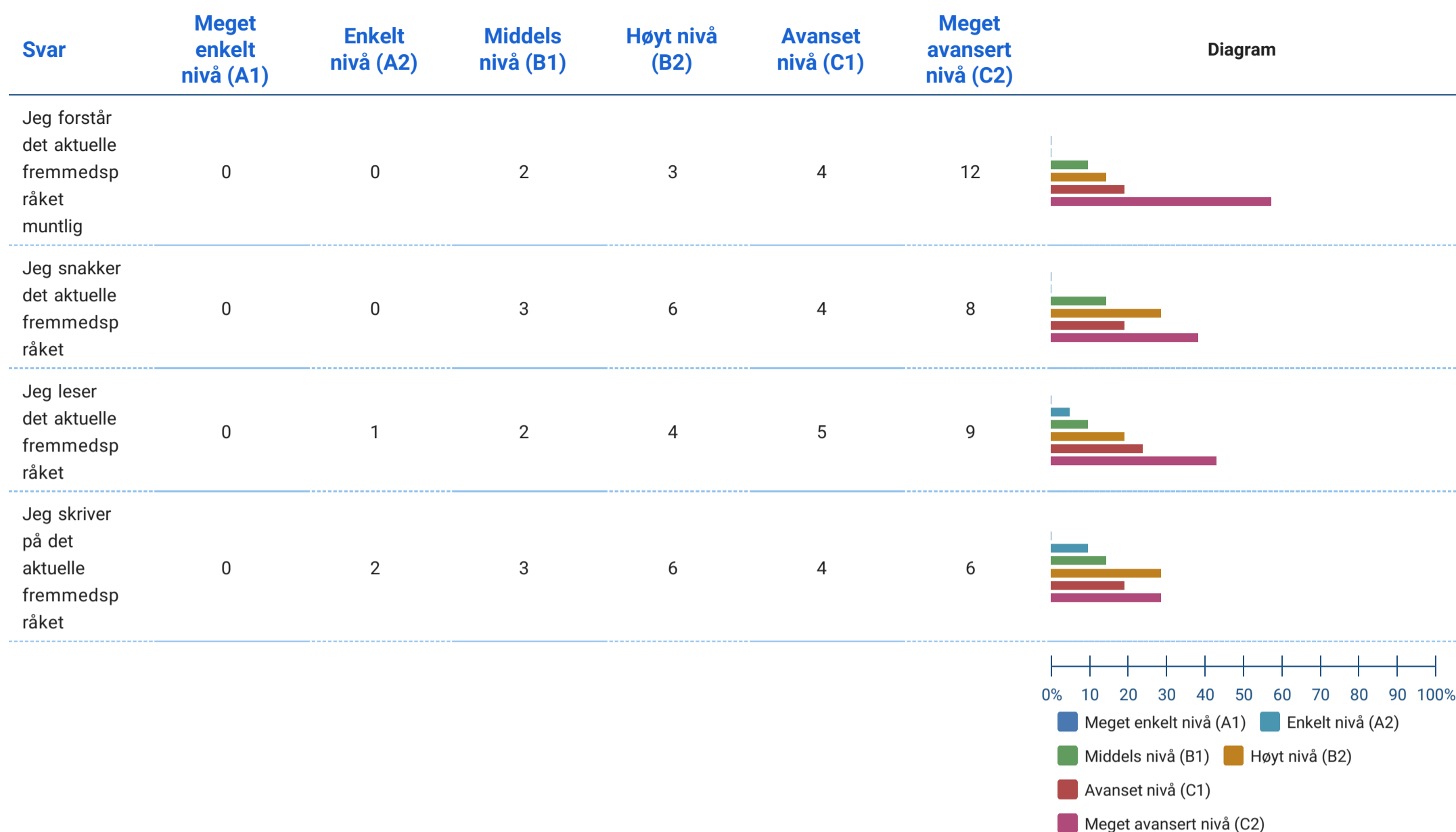
Antal svar: 21

Svar	Antal	% av svar	
Annet	4	19%	 19%
Ukrainsk	0	0%	0%
Russisk	1	4.8%	 4.8%
Nederlandsk	0	0%	0%
Portugisisk	1	4.8%	 4.8%
Italiensk	0	0%	0%
Spansk	4	19%	 19%
Fransk	2	9.5%	 9.5%
Tysk	8	38.1%	 38.1%

Hvilket annet fremmedspråk:

- Arabisk
- Engelsk
- Jeg er selv ikke norsk, så det er faktisk norsk som er fremmedspråket som jeg bruker mest. Men fra et norsk perspektiv er det tysk.
- Engelsk

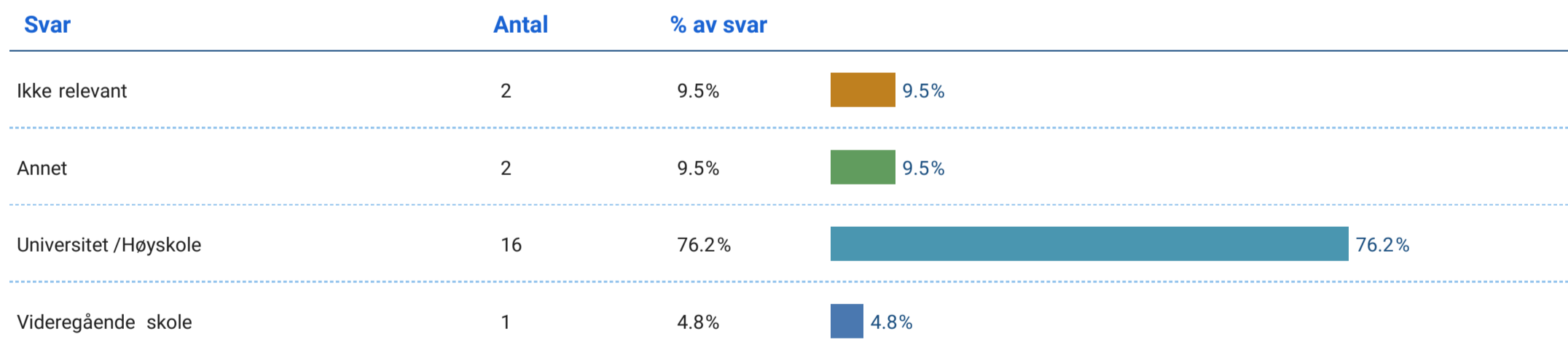
Hvor godt mener du at du behersker det aktuelle fremmedspråket? Les beskrivelsene og kryss av på ditt nivå i spørsmålene under.

Utdanningsbakgrunn og jobberelaterte ferdigheter innen fremmedspråk

Hva er din høyeste fullførte utdanning innen fremmedspråk?

Antal svar: 21

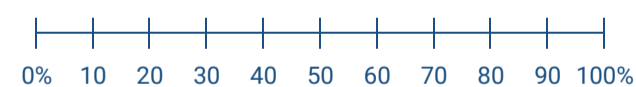

Annen utdanning:

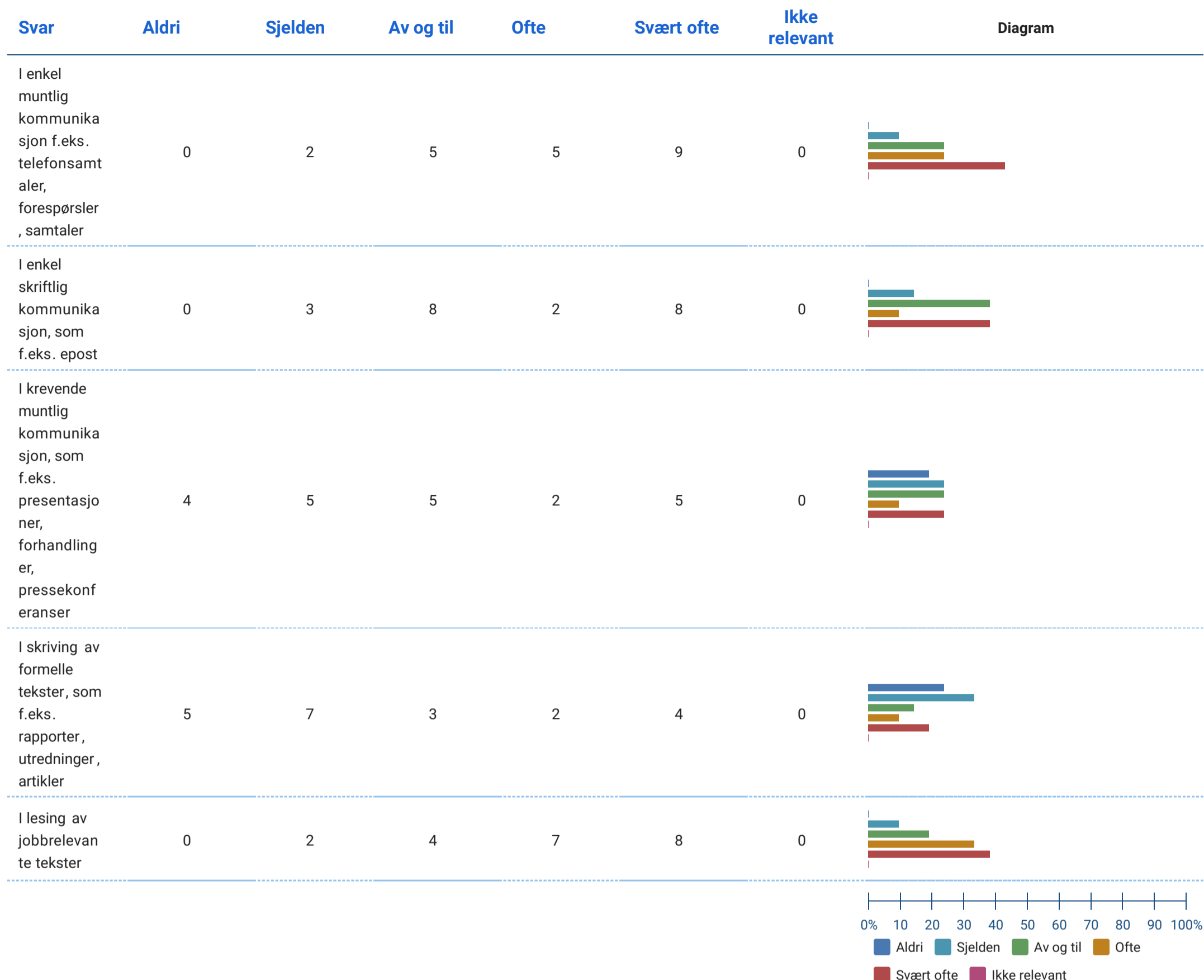
- Praktisk erfaring fra morsmålslandet

Hva har bidratt til å utvikle dine jobberelaterte ferdigheter i det aktuelle fremmedspråket?

Svar	Ikke bidratt i det hele tatt	Har bidratt i liten grad	Har bidratt i noen grad	Har bidratt i stor grad	Har bidratt i meget stor grad	Vet ikke /Ikke relevant	Diagram
Undervisning du har fått i den videregående skole	3	3	5	0	4	6	
Undervisning du har fått i høyere utdanning	0	1	3	6	7	4	
Språkskole i utlandet	1	2	6	1	6	5	
Språkkurs . Fysisk og/eller på nett.	2	1	4	2	4	8	
Interne kurs på arbeidsplassen	6	0	1	1	0	13	
Det er mitt morsmål	2	0	1	1	5	12	
Lengre opphold (minst seks måneder) i land hvor det aktuelle språket førstespråk	1	0	1	4	11	4	
Språkapper som Duolingo , Babbel eller Pimsleur	7	1	1	0	0	12	
Har brukt språket aktivt som arbeidsspråk i nåværende og/eller tidligere stilling	1	2	6	1	9	2	

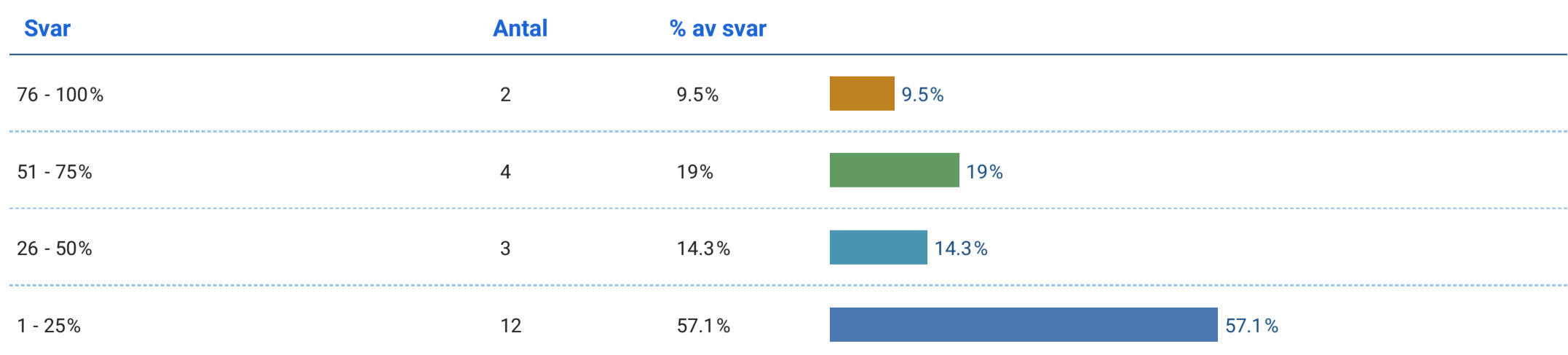

Hvor ofte bruker du fremmedspråket muntlig eller skriftlig i følgende oppgaver?

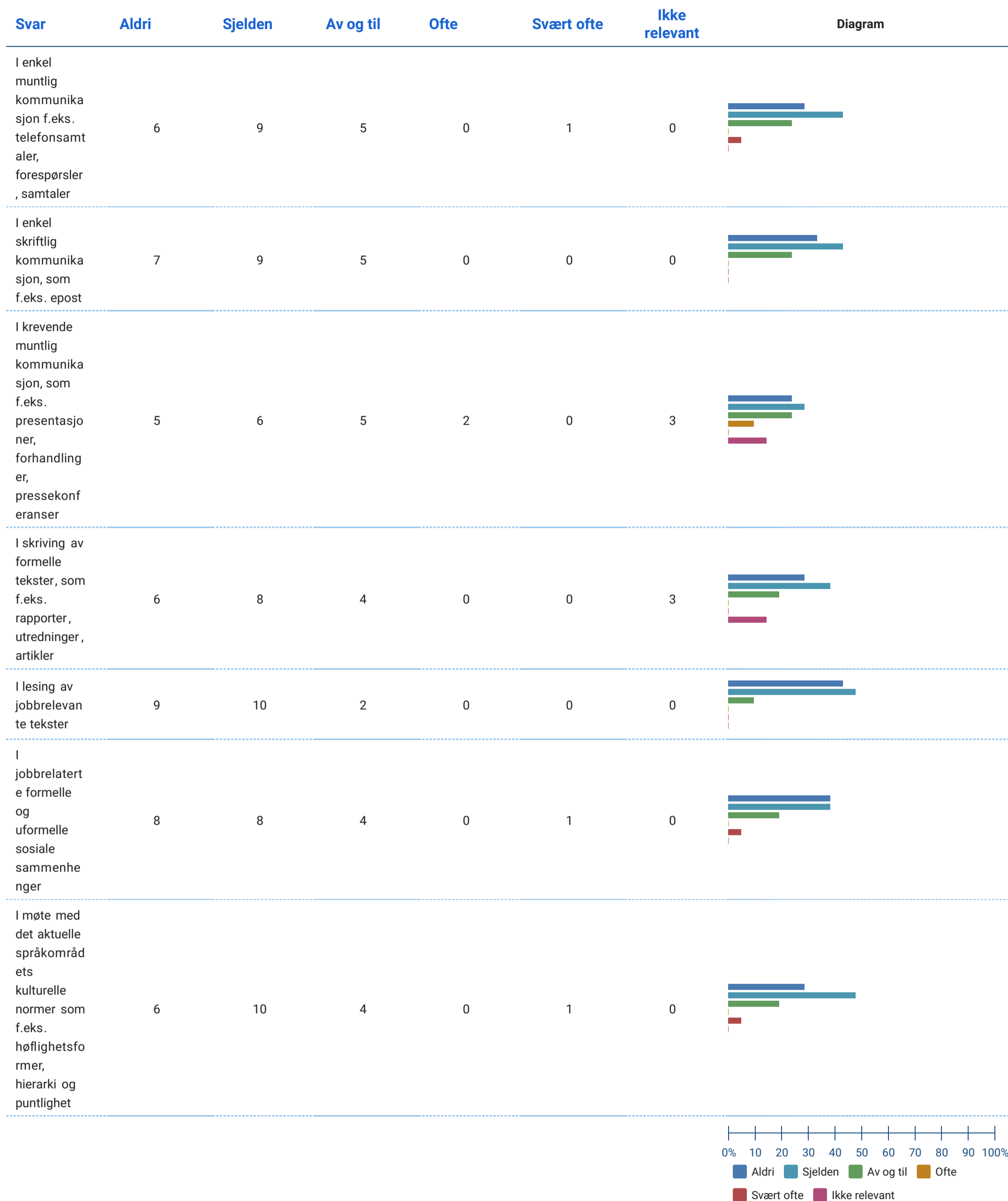
Angi i prosent hvor stor del av arbeidet ditt som gjøres på det aktuelle fremmedspråket.

Antal svar: 21

Utfordringer knyttet til bruken av fremmedspråk

Har du opplevd misforståelser, problemer eller andre hindringer i jobbsammenheng på grunn av manglende ferdigheter eller kunnskaper i det aktuelle fremmedspråket?

Har du opplevd noen av de følgende problemene på grunn av manglende kunnskap i det aktuelle fremmedspråket?

Svar	Aldri	Sjelden	Av og til	Ofte	Svært ofte	Ikke relevant	Diagram
Misforståelser som har ført til forsinkelser, feilleveranser eller andre problemer	10	7	3	0	0	1	
Fornærmet en kunde, samarbeidspartner eller kontakt	12	5	2	0	0	2	
Blitt isolert på konferanser, kurs og/eller seminarer	13	4	2	0	0	2	
Unnlatt å oppsøke et marked, potensielle kunder eller andre type kontakter	7	4	6	0	0	4	
Tap i forhandlinger om kontrakter eller andre type avtaler	11	2	2	1	0	5	

0% 10 20 30 40 50 60 70 80 90 100%

■ Aldri
 ■ Sjelden
 ■ Av og til
 ■ Ofte
 ■ Svært ofte
 ■ Ikke relevant

Kan du med egne ord gi et eller to eksempler på situasjoner hvor du har opplevd at manglende ferdigheter i det aktuelle fremmedspråket har forårsaket misforståelse, problemer eller hindringer for deg i jobbsammenheng:

- Når jeg snakker tysk hender det at jeg opplever det som plagsomt at jeg ikke kjenner begreper og relevante faguttrykk på tysk. Da stopper ofte samtalen litt opp og jeg kjenner meg klønete som må forsøke å forklare hva det er jeg mener. Jeg opplever at å bruke norske uttrykk en samtale på tysk, gjør at jeg kommer litt "ut av det" og det er med på å senke nivået på tysken min, som jo egentlig er godt. Jeg kan ha samtaler om andre temaer som er mer utfordrende uten vanskeligheter, så det handler i stor grad om å kunne det vokabularet som er mer teknisk og relevant for min stilling.
- Selv om spansk er mitt morsmål hender det at det er fagtermer som jeg ikke kan på spansk, kun på engelsk. Jeg måtte ofte oversette fra spansk til engelsk eller norsk fordi mine kollegaer i Norge ikke kan spansk og våre samarbeidspartnere i spansktalende land ikke kan engelsk godt nok. Da hendte det at det var ord jeg synes det var vanskelig å oversette for eksempel.
- Hovedsakelig formuleringer der det ikke nødvendigvis er åpenbart hva som er riktig måte å si en ting på.
- Fransk er mitt morsmål - spørsmålet er ikke relevant
- Usikkerhet i (for meg) nye situasjoner.
- blablabla

Din utdanningsbakgrunn

Har du universitets- eller høyskoleutdannelse innenfor et annet fagfelt enn fremmedspråk, eller i tillegg til fremmedspråk?

Antal svar: 21

Svar	Antal	% av svar	
Nei	3	14.3%	14.3%
Ja	18	85.7%	85.7%

Hvilket fagfelt?

Antal svar: 18

Svar	Antal	% av svar	
Annet	1	5.6%	5.6%
IT	0	0%	0%
Utdanningsvitenskap	1	5.6%	5.6%
Medisin/Helsevesen	0	0%	0%
Økonomi	1	5.6%	5.6%
Forsvaret	0	0%	0%
Kunst og kultur	2	11.1%	11.1%
Medievitenskap /journalistikk	1	5.6%	5.6%
Matematikk /naturvitenskap	0	0%	0%
Rettsvitenskap /juss	1	5.6%	5.6%
Samfunnsvitenskap	10	55.6%	55.6%
Humaniora	11	61.1%	61.1%

Hvilken fagbakgrunn:

- Tolkeutdanning

I hvilken grad er du enig i følgende påstander?

Svar	Helt uenig	Uenig	Verken enig eller uenig	Enig	Helt enig	Ikke relevant	Diagram
------	------------	-------	-------------------------	------	-----------	---------------	---------

Kompetanse innen fremmedspråk var avgjørende for at jeg fikk min nåværende stilling.

1 0 2 8 7 0

Kompetanse innen et annet fagfelt i tillegg til fremmedspråk var avgjørende for at jeg fikk min nåværende stilling.

0 1 4 4 9 0

Gode kunnskaper i engelsk var en forutsetning for at jeg fikk min nåværende stilling, mens fremmedspråk kun var en "bonus".

2 5 2 4 5 0

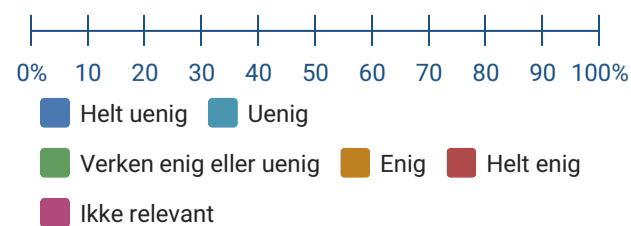
Engelsk benyttes ofte i jobbsammenheng, selv om det ville vært mer naturlig å benytte et fremmedspråk.

1 3 4 5 4 1

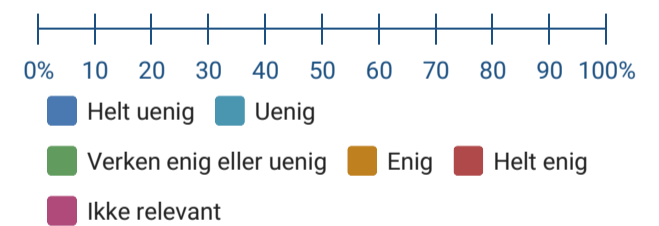
Det lyses ut få stillinger der kunnskaper i fremmedspråk er et krav. Det gjelder også stillinger der kunnskaper i fremmedspråk ville være en absolutt fordel.

0 0 1 5 10 2

I hvilken grad er du enig i følgende påstander?

Svar	Helt uenig	Uenig	Verken enig eller uenig	Enig	Helt enig	Ikke relevant	Diagram
Kompetanse innen et fremmedspråk vektlegges ved ansettelser	0	1	2	2	4	0	
Fagkompetanse er viktigere enn fremmedspråkkompetanse ved ansettelser	0	1	6	0	3	0	
Det er viktig at medarbeidere har fagkompetanse i tillegg til kompetanse i fremmedspråk	0	1	1	3	5	0	
Det finnes nok kandidater som har både fagkompetanse og kompetanse i fremmedspråk	1	6	2	1	0	0	

Behov for fremmedspråk i jobbsammenheng

Opplever du at kompetanse innen andre fremmedspråk enn engelsk ville gjort at du kunne løse dine arbeidsoppgaver på en bedre og mer effektiv måte?

Antal svar: 17

Svar	Antal	% av svar	
Ikke i det hele tatt	4	23.5%	 23.5%
I liten grad	8	47.1%	 47.1%
I noen grad	2	11.8%	 11.8%
I stor grad	1	5.9%	 5.9%
I svært stor grad	2	11.8%	 11.8%

Opplever du at du har god nok kompetanse innen det fremmedspråket du bruker mest i jobbsammenheng?

Antal svar: 21

Svar	Antal	% av svar	
Ikke i det hele tatt	0	0%	0%
I liten grad	0	0%	0%
I noen grad	7	33.3%	 33.3%
I stor grad	5	23.8%	 23.8%
I svært stor grad	9	42.9%	 42.9%

Ville bedre kompetanse innen det aktuelle fremmedspråket bidra til at du kunne løse dine arbeidsoppgaver på en bedre og mer effektiv måte?

Antal svar: 12

Svar	Antal	% av svar	
Ikke i det hele tatt	0	0%	0%
I liten grad	1	8.3%	 8.3%
I noen grad	7	58.3%	 58.3%
I stor grad	4	33.3%	 33.3%
I svært stor grad	0	0%	0%

Hvilke andre fremmedspråk mener du det vil være nyttig å beherske i ditt arbeid, nå eller i fremtiden? Sett gjerne flere kryss.

Antal svar: 36

Svar	Antal	% av svar	
Ikke relevant	9	25%	 25%
Andre	6	16.7%	 16.7%
Tsjekkisk	1	2.8%	 2.8%
Polsk	2	5.6%	 5.6%
Ukrainsk	5	13.9%	 13.9%
Bosnisk /kroatisk /serbisk	0	0%	0%
Nederlandsk	2	5.6%	 5.6%
Portugisisk	4	11.1%	 11.1%
Russisk	6	16.7%	 16.7%
Spansk	6	16.7%	 16.7%
Fransk	13	36.1%	 36.1%
Tysk	11	30.6%	 30.6%

Hvilke andre språk:

- kinesisk
- Italiensk
- Rumensk
- Nord-samisk
- Arabisk
- Kinesisk

Opplever du at din bedrift/arbeidssted trenger mer kompetanse i fremmedspråk?

Antal svar: 10

Svar	Antal	% av svar	
Ikke i det hele tatt	1	10%	 10%
I liten grad	1	10%	 10%
I noen grad	4	40%	 40%
I stor grad	0	0%	0%
I svært stor grad	4	40%	 40%

Oppgi hvilke fremmedspråk i prioritert rekkefølge:

• Spansk, fransk, arabisk, kinesisk, urdu, farsi/persisk

• Tysk

• Tysk

• fg

• Ukrainsk

Avsluttende spørsmål

Er det noe vi har glemt å spørre om eller du har lyst til å legge til?

• Det ble ikke stilt spørsmål om min språkkompetanse. Hvorvidt jeg har lav eller høy, innvirker på hvordan jeg har svart

• Dere har fokusert på betydning av manglende språkkompetanse. Jeg mener det ville vært like relevant å spørre om og kartlegge nytten av fremmedspråk utover engelsk i jobbsammenheng. Våre franske leverandører er alltid like positivt overrasket når de oppdager noen snakker deres språk og det gir en ekstra dybde til relasjonen. Ved et tilfelle har det hjulpet at jeg har ringt en leverandør direkte og kunnet snakke med dem istedenfor Mail. Vi ble prioritert deretter med vareleveranser. Der jeg tidligere jobbet innen helsevesenet har både fransk og spansk (som jeg kan snakke og forstå litt) vært svært nyttig i kontakt med pasienter som kan lite norsk.

• n/a

• Jeg behersker engelsk og fransk godt, forstår en del tysk, og har elementære kunnskaper i russisk. I nåværende stilling er arbeidsspråket norsk, og det er dessverre få anledninger til å praktisere de andre språkene i jobbsammenheng. I tidligere lederstilling var arbeidsspråket engelsk, og jeg brukte også tidvis fransk.

• Min arbeidsplass er i Norge, men vi er et Nordisk selskap. Det er derfor bestemt at vi skal ha engelsk som arbeidsspråk.

• lykke til

• fgf

Universitetet i Oslo - Kartlegging av bruk og behov for fremmedspråk i arbeidslivet.

Oppdatert: 30. mai 2023 kl. 13:57

For hvert spørsmål skal du sette kryss i rubrikken som samsvarer best med din oppfatning av det aktuelle spørsmålet.

Til slutt i spørreskjemaet får du muligheten til å komme med kommentarer og innspill.

Du kan navigere frem og tilbake i spørreskjemaet ved å klikke på pilene nederst på siden.

ANONYMITET Dette skjemaet er anonymt og frivillig. Svarene vil ikke kunne knyttes til deg eller din arbeidsplass.

Svarene som innhentes vil inngå i utarbeidelsen av en handlingsplan for fremmedspråkene ved Institutt for litteratur, områdestudier og europeisk språk (ILOS) ved Universitetet i Oslo.

SPØRMÅL TIL UNDERSØKELSEN Har du spørsmål om undersøkelsen kan du ta kontakt med Cecilia Ingulstad på e-post c.k.ingulstad@ilos.uio.no eller på telefon 22856081.

Bakgrunnsinformasjon

Er du ansatt i offentlig eller privat sektor?

Antal svar: 22

Svar	Antal	% av svar	
Privat sektor	9	40.9%	 40.9%
Offentlig sektor	13	59.1%	 59.1%

Hva er din stillingstittel? Unngå å nevne arbeidsgiver.

- Regionleder

- rådgiver

- Seniorrådgiver for institusjonelle donorer

- Vice president

- Journalist

- Avdelingsleder

- Investor Relations Officer

- Kommunikasjonsleder

- Lektor med tilleggsutdanning

- Forretningsutvikler

- seniorrådgiver

- seniorrådgiver

- Avdelingssjef

- Seniorrådgjevar

- Journalist

- Kommunikasjonssjef

- seniorrådgiver

- Seniorrådgiver

- Forsker I

- seniorrådgjevar

- markedssjef

- Administrativ koordinator

Hva er din høyeste fullførte utdanning?

Antal svar: 22

Svar	Antal	% av svar	
Universitets - eller høyskoleutdanning på master- eller PhD nivå	13	59.1%	 59.1%
Universitets - eller høyskoleutdanning med varighet på 3 år eller mer	7	31.8%	 31.8%
Universitets - eller høyskoleutdanning med varighet på under 3 år	2	9.1%	 9.1%
Grunn- og videregående skole	0	0%	0%

Bruk av fremmedspråk i jobbsammenheng

Bruker du engelsk og/eller fremmedspråk i jobbsammenheng ?

Antal svar: 22

Svar	Antal	% av svar	
Nei, jeg bruker ikke engelsk eller andre fremmedspråk i jobbsammenheng	5	22.7%	 22.7%
Jeg bruker kun andre fremmedspråk enn engelsk i jobbsammenheng	2	9.1%	 9.1%
Jeg bruker engelsk og ett eller flere fremmedspråk i jobbsammenheng	7	31.8%	 31.8%
Jeg bruker bare engelsk i jobbsammenheng	8	36.4%	 36.4%

Har du lederansvar i din nåværende stilling?

Antal svar: 9

Svar	Antal	% av svar	
Nei	8	88.9%	 88.9%
Ja	1	11.1%	 11.1%

Hva er grunnen til at du bare bruker engelsk i jobbsammenheng? Sett gjerne flere kryss.

Antal svar: 8

Svar	Antal	% av svar	
Annet	0	0%	0%
Arbeidsgiver foretrekker at vi bruker engelsk	2	25%	25%
De jeg er i kontakt med foretrekker å bruke engelsk	6	75%	75%
Jeg foretrekker å bruke engelsk	3	37.5%	37.5%
Jeg behersker ikke andre språk	3	37.5%	37.5%

Oppgi andre grunner:

Hva er grunnen til at du ikke bruker engelsk eller andre fremmedspråk i jobbsammenheng? Sett gjerne flere kryss.

Antal svar: 5

Svar	Antal	% av svar	
Annet	0	0%	0%
Det er ikke behov for å benytte engelsk eller andre fremmedspråk i min stilling	5	100%	100%
Jeg opplever at jeg ikke behersker engelsk eller andre fremmedspråk godt nok til å benytte det i jobbsammenheng	0	0%	0%
Jeg behersker ikke andre språk	0	0%	0%

Oppgi andre grunner:

I de følgende spørsmålene er vi utelukkende interessert i din bruk av andre fremmedspråk enn engelsk.

Hvilke fremmedspråk bruker du i jobbsammenheng? Sett gjerne flere kryss.

Antal svar: 9

Svar	Antal	% av svar	
Annet	1	11.1%	 11.1%
Ukrainsk	2	22.2%	 22.2%
Russisk	2	22.2%	 22.2%
Nederlandsk	0	0%	0%
Portugisisk	0	0%	0%
Italiensk	2	22.2%	 22.2%
Spansk	2	22.2%	 22.2%
Fransk	4	44.4%	 44.4%
Tysk	2	22.2%	 22.2%

Hvilket annet fremmedspråk:

- Dansk, svensk

Mest brukte fremmedspråk i jobbsammenheng

Nå vil vi at du skal tenke på det fremmedspråket du bruker mest i jobbsammenheng. Når du svarer heretter velger du det svaralternativet som samsvarer best med bruken av dette fremmedspråket.

Hvilket fremmedspråk bruker du mest i jobbsammenheng? Sett kun ett kryss.

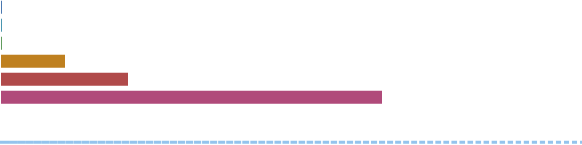
Antal svar: 9

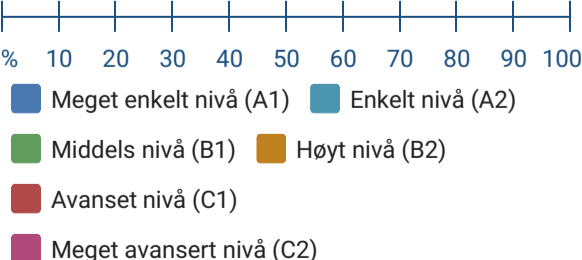
Svar	Antal	% av svar	
Annet	1	11.1%	 11.1%
Ukrainsk	1	11.1%	 11.1%
Russisk	1	11.1%	 11.1%
Nederlandsk	0	0%	0%
Portugisisk	0	0%	0%
Italiensk	1	11.1%	 11.1%
Spansk	1	11.1%	 11.1%
Fransk	2	22.2%	 22.2%
Tysk	2	22.2%	 22.2%

Hvilket annet fremmedspråk:

- dansk, svensk

Hvor godt mener du at du behersker det aktuelle fremmedspråket? Les beskrivelsene og kryss av på ditt nivå i spørsmålene under.

Svar	Meget enkelt nivå (A1)	Enkelt nivå (A2)	Middels nivå (B1)	Høyt nivå (B2)	Avanset nivå (C1)	Meget avansert nivå (C2)	Diagram
Jeg forstår det aktuelle fremmedspråket muntlig	0	0	0	1	3	5	
Jeg snakker det aktuelle fremmedspråket	1	0	0	2	2	4	
Jeg leser det aktuelle fremmedspråket	0	0	0	1	2	6	
Jeg skriver på det aktuelle fremmedspråket	1	0	1	2	1	4	

0% 10 20 30 40 50 60 70 80 90 100%

- Meget enkelt nivå (A1)
- Enkelt nivå (A2)
- Middels nivå (B1)
- Høyt nivå (B2)
- Avanset nivå (C1)
- Meget avansert nivå (C2)

Utdanningsbakgrunn og jobbrelevante ferdigheter innen fremmedspråk

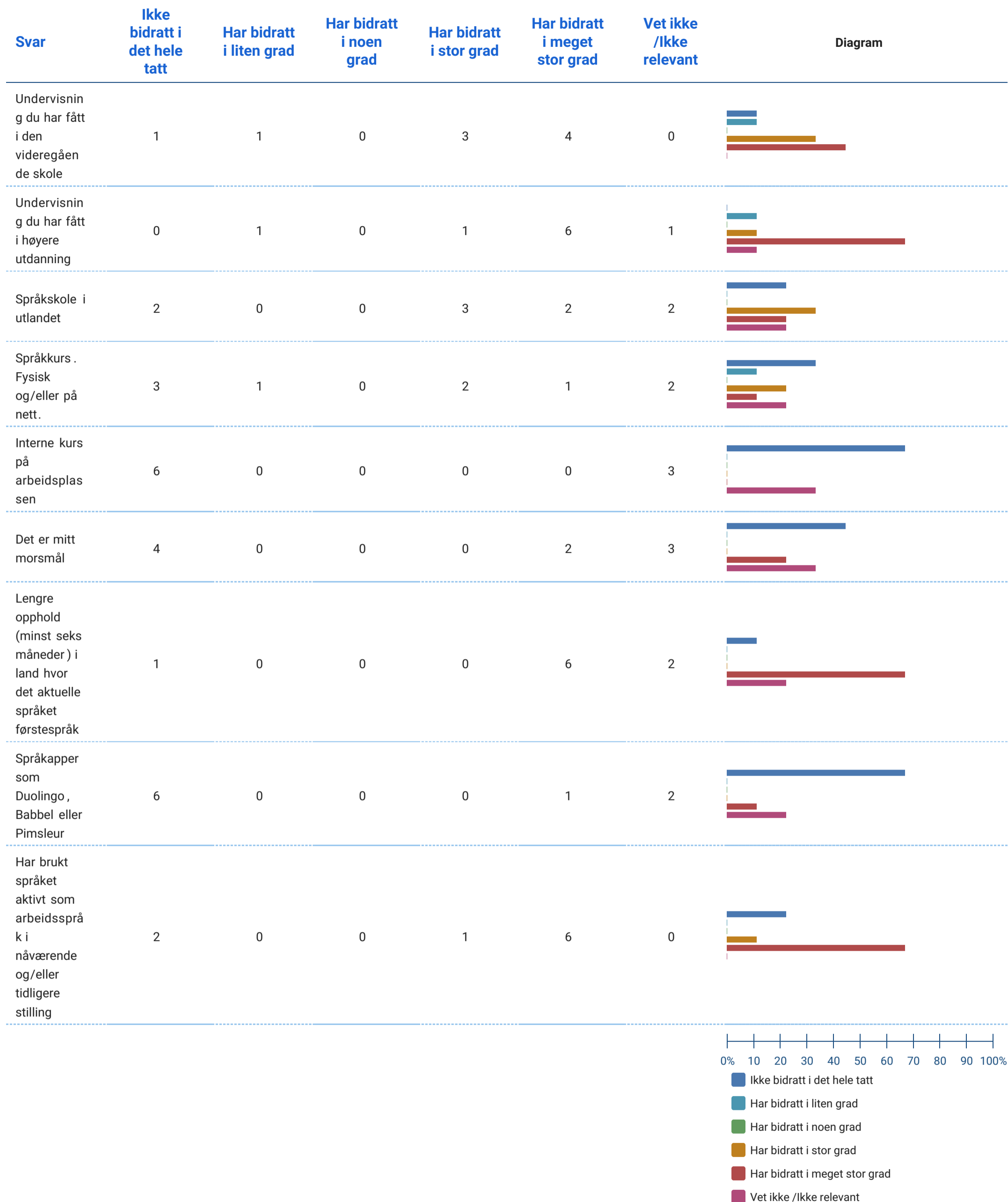
Hva er din høyeste fullførte utdanning innen fremmedspråk?

Antal svar: 9

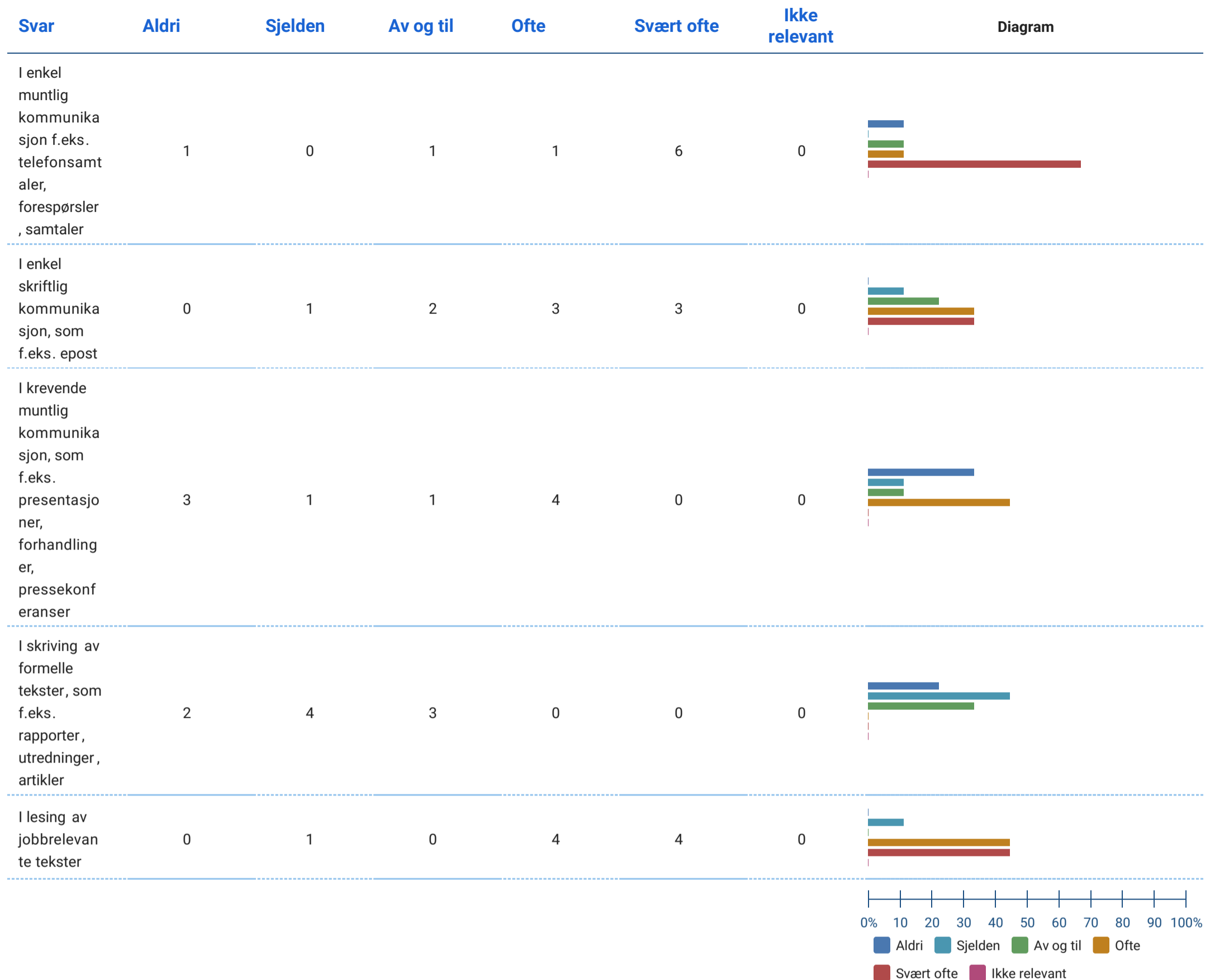
Svar	Antal	% av svar	
Ikke relevant	0	0%	0%
Annet	0	0%	0%
Universitet /Høyskole	8	88.9%	88.9%
Videregående skole	1	11.1%	11.1%

Annen utdanning:

Hva har bidratt til å utvikle dine jobberelaterte ferdigheter i det aktuelle fremmedspråket?

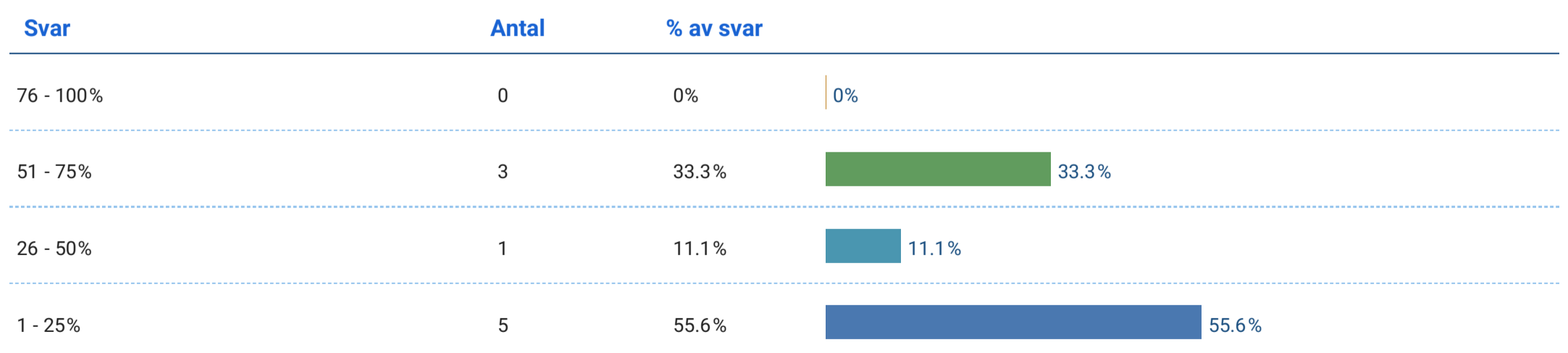

Hvor ofte bruker du fremmedspråket muntlig eller skriftlig i følgende oppgaver?

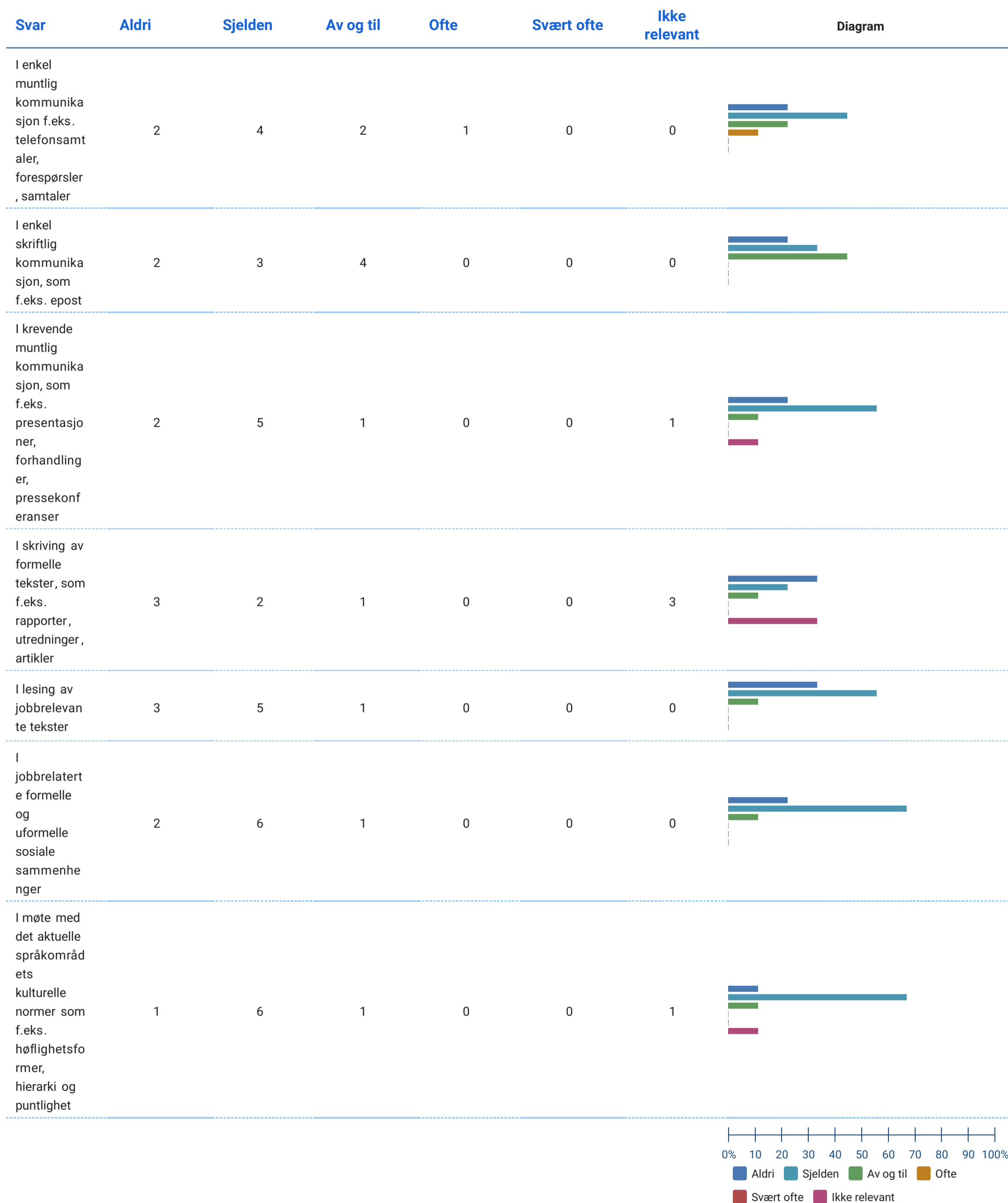
Angi i prosent hvor stor del av arbeidet ditt som gjøres på det aktuelle fremmedspråket.

Antal svar: 9

Utfordringer knyttet til bruken av fremmedspråk

Har du opplevd misforståelser, problemer eller andre hindringer i jobbsammenheng på grunn av manglende ferdigheter eller kunnskaper i det aktuelle fremmedspråket?

Har du opplevd noen av de følgende problemene på grunn av manglende kunnskap i det aktuelle fremmedspråket?

Svar	Aldri	Sjelden	Av og til	Ofte	Svært ofte	Ikke relevant	Diagram
Misforståelser som har ført til forsinkelser, feilleveranser eller andre problemer	4	3	1	0	0	1	
Fornærmet en kunde, samarbeidspartner eller kontakt	6	3	0	0	0	0	
Blitt isolert på konferanser, kurs og/eller seminarer	6	1	0	0	0	2	
Unnlatt å oppsøke et marked, potensielle kunder eller andre type kontakter	6	2	0	0	0	1	
Tap i forhandlinger om kontrakter eller andre type avtaler	5	0	0	0	0	4	

0% 10 20 30 40 50 60 70 80 90 100%

■ Aldri
 ■ Sjelden
 ■ Av og til
 ■ Ofte
 ■ Svært ofte
 ■ Ikke relevant

Kan du med egne ord gi et eller to eksempler på situasjoner hvor du har opplevd at manglende ferdigheter i det aktuelle fremmedspråket har forårsaket misforståelse, problemer eller hindringer for deg i jobbsammenheng:

- Ved kommunikasjon rundt leveranser av årlige rapporter, der jeg særlig har begrensninger på det økonomiske/finansielle ordforrådet, har jeg mottatt informasjon som var noe annet enn det jeg mente å etterspørre. Vi gikk flere runder skriftlig før vi vha videokonferanse klarte å løse opp i noe, men ikke alt.

Din utdanningsbakgrunn

Har du universitets- eller høyskoleutdannelse innenfor et annet fagfelt enn fremmedspråk, eller i tillegg til fremmedspråk?

Antal svar: 9

Svar	Antal	% av svar	
Nei	0	0%	0%
Ja	9	100%	 100%

Hvilket fagfelt?

Antal svar: 9

Svar	Antal	% av svar	
Annet	0	0%	0%
IT	0	0%	0%
Utdanningsvitenskap	0	0%	0%
Medisin /Helsevesen	0	0%	0%
Økonomi	1	11.1%	 11.1%
Forsvaret	0	0%	0%
Kunst og kultur	1	11.1%	 11.1%
Medievitenskap /journalistikk	1	11.1%	 11.1%
Matematikk /naturvitenskap	0	0%	0%
Rettsvitenskap /juss	0	0%	0%
Samfunnsvitenskap	3	33.3%	 33.3%
Humaniora	5	55.6%	 55.6%

Hvilken fagbakgrunn:

I hvilken grad er du enig i følgende påstander?

Svar	Helt uenig	Uenig	Verken enig eller uenig	Enig	Helt enig	Ikke relevant	Diagram
Kompetanse innen fremmedspråk var avgjørende for at jeg fikk min nåværende stilling.	1	0	0	4	4	0	

Kompetans
e innen et
annet
fagfelt i
tillegg til
fremmedsp
råk var
avgjørende
for at jeg
fikk min
nåværende
stilling.

1 1 1 3 3 0

Gode
kunnskaper
i engelsk
var en
forutsetning
for at jeg
fikk min
nåværende
stilling,
mens
fremmedsp
råk kun var
en "bonus".

1 3 4 1 0 0

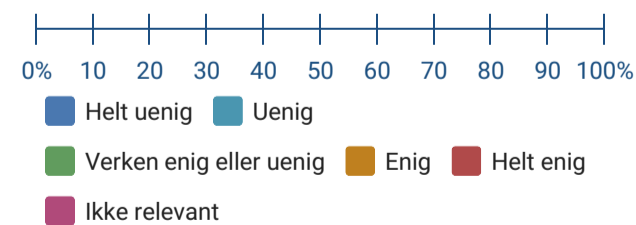
Engelsk
benyttes
ofte i
jobbsamme
nheng, selv
om det ville
vært mer
naturlig å
benytte et
fremmedsp
råk.

2 3 3 1 0 0

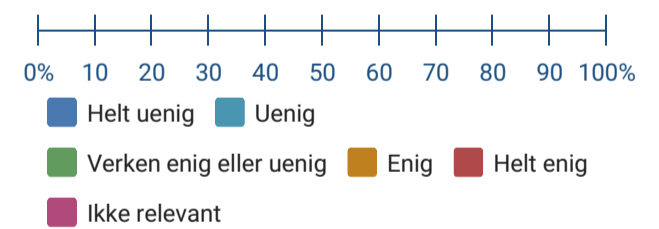
Det lyses ut
få stillinger
der
kunnskaper
i
fremmedsp
råk er et
krav. Det
gjelder
også
stillinger
der
kunnskaper
i
fremmedsp
råk ville
være en
absolutt
fordel.

0 1 1 4 2 1

I hvilken grad er du enig i følgende påstander?

Svar	Helt uenig	Uenig	Verken enig eller uenig	Enig	Helt enig	Ikke relevant	Diagram
Kompetanse innen et fremmedspråk vektlegges ved ansettelser	0	0	0	0	1	0	
Fagkompetanse er viktigere enn fremmedspråkkompetanse ved ansettelser	0	0	0	1	0	0	
Det er viktig at medarbeidere har fagkompetanse i tillegg til kompetanse i fremmedspråk	0	0	0	0	1	0	
Det finnes nok kandidater som har både fagkompetanse og kompetanse i fremmedspråk	0	1	0	0	0	0	

Behov for fremmedspråk i jobbsammenheng

Opplever du at kompetanse innen andre fremmedspråk enn engelsk ville gjort at du kunne løse dine arbeidsoppgaver på en bedre og mer effektiv måte?

Antal svar: 13

Svar	Antal	% av svar	
Ikke i det hele tatt	3	23.1%	 23.1%
I liten grad	7	53.8%	 53.8%
I noen grad	2	15.4%	 15.4%
I stor grad	0	0%	0%
I svært stor grad	1	7.7%	 7.7%

Opplever du at du har god nok kompetanse innen det fremmedspråket du bruker mest i jobbsammenheng?

Antal svar: 9

Svar	Antal	% av svar	
Ikke i det hele tatt	0	0%	0%
I liten grad	0	0%	0%
I noen grad	1	11.1%	 11.1%
I stor grad	5	55.6%	 55.6%
I svært stor grad	3	33.3%	 33.3%

Ville bedre kompetanse innen det aktuelle fremmedspråket bidra til at du kunne løse dine arbeidsoppgaver på en bedre og mer effektiv måte?

Antal svar: 6

Svar	Antal	% av svar	
Ikke i det hele tatt	0	0%	0%
I liten grad	3	50%	 50%
I noen grad	1	16.7%	 16.7%
I stor grad	1	16.7%	 16.7%
I svært stor grad	1	16.7%	 16.7%

Hvilke andre fremmedspråk mener du det vil være nyttig å beherske i ditt arbeid, nå eller i fremtiden? Sett gjerne flere kryss.

Antal svar: 22

Svar	Antal	% av svar	
Ikke relevant	4	18.2%	 18.2%
Andre	4	18.2%	 18.2%
Tsjekkisk	0	0%	 0%
Polsk	1	4.5%	 4.5%
Ukrainsk	2	9.1%	 9.1%
Bosnisk/kroatisk/serbisk	0	0%	 0%
Nederlandsk	2	9.1%	 9.1%
Portugisisk	4	18.2%	 18.2%
Russisk	2	9.1%	 9.1%
Spansk	9	40.9%	 40.9%
Fransk	6	27.3%	 27.3%
Tysk	5	22.7%	 22.7%

Hvilke andre språk:

- Arabisk
- Arabisk
- Italiensk
- Arabisk

Opplever du at din bedrift/arbeidssted trenger mer kompetanse i fremmedspråk?

Antal svar: 1

Svar	Antal	% av svar	
Ikke i det hele tatt	0	0%	 0%
I liten grad	0	0%	 0%
I noen grad	0	0%	 0%
I stor grad	0	0%	 0%

Oppgi hvilke fremmedspråk i prioritert rekkefølge:

- Spansk, flere med denne kompetansen. Portugisisk. Muligens fransk, tagalog og andre språk.
-

Avsluttende spørsmål

Er det noe vi har glemt å spørre om eller du har lyst til å legge til?

- Lykke til med undersøkelsen, viktig med fokus på fremmedspråk ut over engelsk i vårt globale samfunn!
 - nope
 - I arbeidslivet er man avhengig av presis kommunikasjon. De fleste behersker norsk og engelsk til et adekvat nivå, men ferdighetene i andre fremmedspråk er typisk slik at det primært kan brukes mer sosialt, og ikke faglig. I dagens verden er det også mye team-arbeid og det skal veldig mye til at alle på et team behersker f.eks. fransk på et tilstrekkelig faglig nivå. dette er også en grunn til at det fort blir engelsk, som mange behersker godt nok
 - Dei fleste spørsmåla var egentleg irrelevante. Arbeidsplassen min jobbar mest med norsk.
-